

Keuzevrijheid en identiteit

Notitie 2 | Werkgroep Jeugdzorg

Colofon

Werkgroep Jeugdzorg

Ing. H. Akkerman, mr. C.P.W. van den Berg, M. Bogerd, C.H. van den Bos, ing. J.J. van Burg MSc, dr. L.D. van Klinken, G. Leertouwer LL.M BA, G.R. van Leeuwen MES, P. van Ojen, drs. H. Pool, drs. J.A. Schippers en drs. S. Stoop.

Eindredactie

Drs. H. Pool

Contactgegevens

SGP-partijbureau, afdeling Communicatie, Voorlichting & Vorming
Dinkel 7, 3068 HB Rotterdam
010 – 72 00 775 of voorlichting@sgp.nl

Website

www.sgp.nl/notas

© Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van het SGP-partijbureau.

Keuzevrijheid en identiteit

Notitie 2 | Werkgroep Jeugdzorg

Inhoudsopgave

Woord vooraf	6
1. Inleiding	9
2. Keuzevrijheid: waarom en hoe?	15
3. Formeel: hoe regelt u keuzevrijheid?	23
4. Informeel: hoe bereikt u keuzevrijheid?	33
5. Aan de slag	43
Bijlage A Voorbeeldmotie Zorg en identiteit	51
Bijlage B Voorbeeldmotie Versterking sociale verbanden	52
Bijlage C Informatiekanalen	53
Bijlage D Reformatorische zorginstellingen	56
Bijlage E Eleos Dichtbij	69

Woord vooraf

Voor u ligt de tweede notitie van de werkgroep Jeugdzorg van de SGP. In 2011 verscheen de eerste notitie onder de naam ‘Dossier Jeugdzorg: wat komt er op u af?’ In die notitie waren de referaten en bijdragen van sprekers op het gelijknamige SGP-congres van vrijdag 17 juni 2011 opgenomen. De plannen voor de decentralisatie van de jeugdzorg stonden destijds nog in de kinderschoenen. De eerste notitie kan daarom gezien worden als een inleiding op de lastige materie van deze transitie.

Inmiddels zijn we anderhalf jaar verder. Op het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is de conceptwettekst verder ontwikkeld. De wisseling van kabinet-Rutte I naar Rutte II heeft hier weinig invloed op gehad: de decentralisatie van de jeugdzorg gaat er komen.

Tweede notitie

Daarom ligt deze tweede notitie voor u, met de titel ‘Keuzevrijheid en identiteit’. Gemeenten krijgen namelijk de taak om hun inwoners keuzevrijheid te bieden wanneer zij met allerlei vormen van jeugdzorg in aanraking komen. Hier liggen kansen voor identiteitsgebonden zorgaanbieders: zij kunnen de zorg leveren die bij een christelijke levensbeschouwing past. Tegelijk liggen hier bedreigingen: gemeenten hebben de neiging om deze kleine identiteitsgebonden zorgaanbieders voorbij te lopen. Daarom is de kernvraag van deze notitie: hoe waarborgt u als raadslid de toegang tot identiteitsgebonden jeugdzorg in uw gemeente? Op die cruciale vraag geeft deze notitie een antwoord.

Werkgroep

De decentralisatie van de jeugdzorg gaat veel vergen van gemeenten. Daarom wil de SGP haar raadsliden, wethouders, burgemeesters en Statenleden in deze complexe en ingrijpende materie bijstaan. Met dit

uitgangspunt is de werkgroep Jeugdzorg opgericht. Graag wil de SGP een weg wijzen binnen deze decentralisatie die aansluit bij de principes van de SGP. De nadruk ligt daarom op de SGP-visie tijdens de decentralisatie. Waar kiezen SGP'ers voor vanuit een Bijbels genormeerde levensovertuiging?

De werkgroep bestaat uit de volgende SGP-leden: ing. H. Akkerman (wethouder Giessenlanden), mr. C.P.W. van den Berg (raadslid Waddinxveen), dhr. M. Bogerd (gemeentesecretaris Urk), dhr. C.H. van den Bos (beleidsmedewerker gemeente), ing. J.J. van Burg MSc (Statenlid Zeeland), dr. L.D. van Klinken (raadslid Veenendaal), dhr. G. Leertouwer LL.M. BA (medewerker SGP-Tweede Kamerfractie), dhr. G.R. van Leeuwen MES (raadslid Neder-Betuwe en voorzitter Raad van Bestuur RVPO), dhr. P. van Ojen (raadslid SGP Zeist en fractiemedewerker Provinciale Staten Utrecht), drs. J.A. Schippers (directeur Wetenschappelijk Instituut SGP) en drs. S. Stoop (burgemeester Korendijk en Statenlid Zuid-Holland). De werkgroep wordt geleid door drs. H. Pool (adviseur Communicatie, Voorlichting & Vorming van het SGP-partijbureau).

Insteek notitie

De werkgroep Jeugdzorg van de SGP veronderstelt in haar notities dat raadsleden kennisgenomen hebben van het werk van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Op haar website houdt de VNG een volledig dossier over de decentralisatie van de jeugdzorg bij (zie ook bijlage C). De notities die de werkgroep samenstelt, zijn uitdrukkelijk geen vervanging van de publicaties van de VNG. De notities geven juist richtingaanwijzers binnen deze complexe materie.

Het is de wens van de werkgroep Jeugdzorg van de SGP dat ook deze tweede notitie mag bijdragen aan het welzijn van jongeren. Dat de jeugdzorg zo georganiseerd wordt, dat jongeren de juiste zorg op de juiste plaats krijgen!

Dromen zijn doelen
met deadlines

Spoorboekje transitie jeugdzorg

1. Inleiding

Door drs. H. Pool

In deze inleiding gaan we in op de term ‘keuzevrijheid’ en waarom dit het moment is om als raadslid of wethouder in uw gemeente hiermee aan de slag te gaan. Aan het einde van dit hoofdstuk vindt u een leeswijzer voor deze notitie.

Huidig stadium

Hoewel de Tweede Kamer op dit moment – voorjaar 2013 – nog niet begonnen is met de behandeling van het wetsvoorstel Zorg voor Jeugd, wordt toch al van gemeenten verwacht dat zij de decentralisatie van de jeugdzorg aan het voorbereiden zijn. De VNG heeft daarvoor het *Spoorboekje transitie jeugdzorg*¹ opgesteld. Dit spoorboekje is een goede leidraad voor raadsleden die de vinger aan de pols willen houden en wethouders die de portefeuille jeugd beheren.

De VNG onderscheidt bij de decentralisatie van de jeugdzorg drie fasen.

Fase 1 | Richten

Omschrijving: richting geven aan de organisatie, ofwel het maken van strategische keuzes vanuit de missie en visie. Een belangrijke vraag in deze fase is: wat is de echte focus?

Termijn: oktober 2012 – december 2013

Fase 2 | Inrichten

Omschrijving: wat zijn de organisatorische consequenties van de gekozen richting? Deze komen tot uiting in het invulling geven van aspecten als de feitelijke strategie, cultuur, structuur, mensen,

¹ http://www.vng.nl/files/vng/publicaties/2012/spoorboekje_transitie_jeugdzorg.pdf

middelen en de benodigde sturing van de organisatie, teneinde de strategische doelen te bereiken.

Termijn: januari 2014 – december 2014

Fase 3 | Verrichten

Omschrijving: hoe worden de doelen operationeel gerealiseerd? In deze fase gaat het dus om de uitvoering. Bij het verrichten draait eigenlijk alles om de processen in de uitvoering, zowel het primaire proces alsook de secundaire, ondersteunende processen.

Termijn: vanaf 1 januari 2015

Deze notitie ‘Keuzevrijheid’ is zowel van toepassing op fase 1, de richting, als fase 2, de inrichting, van de decentralisatie van de jeugdzorg.

Snelle inzet gevraagd

Dat betekent dat er haast bij is! Het verschilt per gemeente hoe ver de wethouder en het ambtelijk apparaat met de decentralisatie van de jeugdzorg zijn, maar de VNG adviseert in het *Spoorboekje transitie jeugdzorg* het college van B&W om in het voorjaar van 2013 met een startnotitie te komen. Die startnotitie vormt de basis van fase 1 en daarmee het startpunt voor fase 2.

Daarmee komt de decentralisatie van de jeugdzorg voor SGP-raadsleden en SGP-wethouders in een cruciale fase! Zoals hoofdstuk 2 betoogt, zijn gemeenten wettelijk verplicht bij het organiseren van de zorg voor de jeugd rekening te houden ‘met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders’ (artikel 2.2, lid 6c van de concept-Jeugdwet). Als die verplichting in de startnotitie niet als basisidee is terug te vinden, zal het in een later stadium ontzettend moeilijk worden de identiteitsgebonden zorg goed te waarborgen in uw gemeente.

Identiteitsgebonden zorg is – zoals in hoofdstuk 2 wordt beargumenteerd – van groot belang voor ouders die vanuit een reformatorische levensbeschouwing hun kinderen opvoeden. Alleen al die mogelijkheid is de inzet van u als raadslid of wethouder van de SGP waard. Let er echter op dat, afhankelijk van de kleur van college en raad, die keuzevrijheid bevochten moet worden.

Leeswijzer

Om u daarbij te helpen, heeft de werkgroep Jeugdzorg van de SGP deze tweede notitie geschreven. Rondom de term ‘keuzevrijheid’ (hoofdstuk 2) zet de werkgroep op twee pijlers in. Allereerst zet ze in op de formele pijler (hoofdstuk 3), namelijk hoe je via de formele structuren van de raad keuzevrijheid regelt. Dit betreft de technische kant van het raadswerk. Daarnaast zet ze in op de informele pijler (hoofdstuk 4), waarbij het gaat om de vraag hoe je keuzevrijheid kunt bereiken door het gebruikmaken van netwerken. Dit betreft de sociale kant van het raadswerk. Deze hoofdstukken monden uit in hoofdstuk 5, waarin concrete aanbevelingen worden gedaan aan SGP-raadsleden.

Om deze concrete aanbevelingen kracht bij te zetten, heeft de werkgroep twee voorbeeldmoties geformuleerd. In bijlage A vindt u een voorbeeldmotie Zorg en identiteit. In bijlage B vindt u een voorbeeldmotie Versterking sociale verbanden. Daarnaast vindt u in bijlage C een lijst met informatiekanalen die u informeren over de decentralisatie van de jeugdzorg. In bijlage D vindt u een korte beschrijving van reformatorische zorginstellingen die met de decentralisatie van de jeugdzorg te maken krijgen. In bijlage E vindt u een presentatie van Eleos Dichtbij. Dit is een samenwerkingsverband tussen SGJ en Eleos om als zorgaanbieder zo goed mogelijk in te spelen op de decentralisatie van de jeugdzorg.

Om deze leeswijzer concreter te maken, volgen hieronder de vragen die de werkgroep in de volgende hoofdstukken behandelt.

Hoofdstuk 2 | Keuzevrijheid: waarom en hoe?

Hoofdstuk 2 geeft u een beter beeld van de term 'keuzevrijheid'. Wat betekent het? Waarom is ze belangrijk? Waarom zou een gemeente jeugdzorg willen laten aansluiten bij de normen en waarden van een gezin? En wat zegt de concept-Jeugdwet hierover?

Hoofdstuk 3 | Formeel: hoe regelt u keuzevrijheid?

Hoe waarborgt een gemeente keuzevrijheid voor identiteitsgebonden jeugdzorg? Wat zijn de verschillende mogelijkheden en modellen hiervoor? Hoe oefent u als raadslid invloed uit op dit proces? Hoe bereikt u dat de wethouder de raad al in een vroeg stadium informeert en ook de verschillende netwerken binnen de gemeente daarvoor benut? Op welke wijze zorgt u dat het uitgangspunt van uw gemeente niet ondersneeuwt in het gemeentelijke samenwerkingsverband?

Hoofdstuk 4 | Informeel: hoe bereikt u keuzevrijheid?

Hoe maakt u als raadslid en wethouder gebruik van de netwerken van kerken, scholen en organisaties? Hoe zorgt u dat op deze wijze keuzevrijheid voor identiteitsgebonden jeugdzorg mogelijk wordt in uw gemeente? Hoe werkt u in uw gemeente met de andere christelijke partijen samen?

Hoofdstuk 5 | Aan de slag

Wat staat u als SGP-raadslid of SGP-wethouder te doen? Hoe geeft u uitvoering aan de term 'keuzevrijheid' in de decentralisatie van de jeugdzorg in uw gemeente?

Tot slot

De term 'keuzevrijheid' is het centrale begrip in deze notitie. Dat betekent dat een heleboel andere zaken die voor u als raadslid van belang zijn, hier

niet aan de orde komen. Een voorbeeld daarvan is de financiële kant van deze decentralisatie. De financiële risico's voor gemeenten zijn enorm en er wordt verwacht dat u hier financieel een maximaal rendement uit haalt. Voor deze kant van de decentralisatie van de jeugdzorg verwijzen wij opnieuw naar het dossier Decentralisatie jeugdzorg op de website van de VNG². Deze notitie geeft een spits aan het voor Bijbels genormeerde politiek van belang zijnde begrip 'keuzevrijheid'.

² www.vng.nl/jeugdzorg

A photograph showing a person on a bicycle on a cobblestone street. The bicycle is blue and silver, and the person is wearing light blue pants. The street is paved with dark grey cobblestones. A white chevron marking is painted on the cobblestones, pointing towards the right. The background is dark and out of focus.

Drempels slechten

2. Keuzevrijheid: waarom en hoe?

Door dr. L.D. van Klinken

In dit hoofdstuk reiken we argumenten aan om de verantwoordelijken voor het beleid ervan te overtuigen dat keuzevrijheid in de jeugdzorg van groot belang is. Waar geen of onvoldoende keuzevrijheid geboden wordt, schiet preventief beleid te kort en kunnen door gebrek aan professionele passende hulp opvoedingsproblemen blijven voortwoekeren.

Keuzevrijheid

Wanneer straks de jeugdzorg onderdeel wordt van het gemeentelijk beleid is het van belang dat het beginsel van keuzevrijheid in het beleidskader wordt vastgelegd.

Keuzevrijheid wil zeggen dat ouders bij gebleken behoefte aan een of meerdere vormen van jeugdzorg de vrijheid hebben om zelf te bepalen vanuit welke levensbeschouwelijke visie die hulp verleend wordt. Vervolgens kan de gewenste hulp door de overheid in natura worden verstrekt, dan wel met financiële ondersteuning van de gemeente in de vorm van een persoonsgebonden budget (pgb) door de hulpvrager worden ingekocht.

Wat zegt de concept-Jeugdwet?

De concept-Jeugdwet legt in hoofdstuk 2 vast wat de verantwoordelijkheid van de gemeente is. Daarin wordt ook aandacht gegeven aan de keuzevrijheid. Artikel 2.2 beschrijft de taak van de gemeente, artikel 2.5 de planverplichting en artikel 2.7 de inspraak van belanghebbenden daarbij.

Taak van de gemeente

Artikel 2.2, zesde lid, onderdeel c, legt vast dat rekening dient te worden gehouden met 'de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de

culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders'. Blijkens de toelichting op dit artikel wordt hiermee geen 'ongeclausuleerde keuzevrijheid' gevraagd van de gemeente³. Een gemeente mag besluiten om bepaalde vormen van zorg bij slechts één aanbieder in te kopen, maar niet dan nadat dit 'is afgewogen tegen het feit dat daarmee de keuzevrijheid van de jeugdige en zijn ouders in dat geval dan nihil is'. Het college zal dus een belangenafweging moeten presenteren: weegt het belang van de gemeente om vanwege kwaliteitsredenen en inkooptechnische redenen zorg in te kopen bij slechts één of een beperkt aantal aanbieders op tegen het verlies van keuzevrijheid bij cliënten?

Planverplichting

Artikel 2.5, vierde lid, onderdelen i en j, leggen vast dat de gemeente met het oog op de zorg voor de jeugd een beleidsplan vaststelt. In het beleidsplan voor de jeugdhulp, kindbescherming en jeugdreclassering moet worden aangeven:

- welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om voor degene aan wie jeugdhulp wordt verleend, keuzevrijheid te bieden met betrekking tot de activiteiten van die jeugdhulp en rekening te houden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders;
- op welke wijze de gemeenteraad en het college zich hebben vergewist van de behoeften van kleine doelgroepen.

Inspraak

Naar analogie van artikel 11 van de Wmo draagt artikel 2.7 van de concept- Jeugdwet het college op om ingezetenen, 'met name jeugdigen en hun ouders, en belanghebbende natuurlijke en rechtspersonen' (waaronder dus ook kerken) te betrekken bij de voorbereiding van het beleid. Zij moeten

³ Voor de memorie van toelichting op de concept-Jeugdwet, zie:

<http://www.internetconsultatie.nl/jeugdwet>. Pagina 68 tot en met pagina 74 van deze memorie gaat dieper in op artikel 2.2.

door het college vroegtijdig in de gelegenheid worden gesteld om zelfstandig voorstellen te doen en het college dient hen de daarvoor benodigde informatie te verschaffen.

Artikel 2.7 vraagt ook bijzondere aandacht voor de positie van minder mondige en kleine groepen in de gemeente: ‘Het vierde lid strekt ertoe om duidelijk te maken dat het college van burgemeester en wethouders bij de formulering van het beleid en de opstelling van het plan de plicht hebben om na te gaan of niet slechts de wensen en opvattingen van het mondige dan wel het dominante deel van de bevolking hun weg vinden. Ook de ideeën, wensen en opvattingen van enkelingen, kleine groepen of groepen die hun mening moeilijk kenbaar kunnen maken, zijn ontvankelijk in deze procedure en zullen moeten worden gewogen.’

Argumenten

Uit de concept-Jeugdwet blijkt de wettelijke verplichting van gemeenten om rekening te houden met ‘de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders’. Maar welke argumenten zijn daarvoor aan te voeren? Stel dat de wethouder in het slechtste geval hier niet aan wil, welke inhoudelijke argumenten hebt u dan om toch aansluiting bij de levensovertuiging van zorgvragers te bepleiten?

Zorgmijders

Jeugdzorg komt in beeld als ouders ervaren dat de opvoeding problematisch dreigt te worden of reeds is. Hulp inroepen betekent in zo’n geval iemand achter de voordeur toelaten en toegang geven tot het privéleven. Zeker in gezinnen met een hecht waarden- en normenpatroon en/of een specifieke culturele identiteit zal die toegang alleen verschaft worden als de hulpvragers het vertrouwen hebben dat de hulpverlening aansluit bij en wortelt in de identiteit van het gezin. Is dat vertrouwen er niet, omdat ouders onvoldoende zekerheid hebben dat de door de gemeente geboden jeugdzorg

qua identiteit aansluit bij het gezin, dan zal het inroepen van zorg uitgesteld of vermeden worden, met alle problemen en kosten van dien.

Voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen met betrekking tot de jeugdzorg is keuzevrijheid voor bevolkingsgroepen met een specifiek waarden- en normenpatroon dus van groot belang. Wanneer keuzevrijheid ontbreekt of onvoldoende gewaarborgd is, zullen deze bevolkingsgroepen zich immers gaan gedragen als zorgmijders. Uit een in opdracht van de provincie Zeeland uitgevoerd onderzoek bleek dat onder bevindelijk gereformeerde ouders in Zeeland om bovengenoemde oorzaken zorgmijding relatief vaak voorkomt. Opvoedingsondersteuning die aansluit bij het waarden- en normensysteem van het gezin, zo bleek uit dit onderzoek, wordt door deze ouders gewaardeerd, omdat gevoeligheden worden aanvoeld, dezelfde levensstijl zichtbaar is en er gedeelde normen en waarden zijn ten aanzien van voor de opvoeding relevante onderwerpen⁴.

Uit wetenschappelijk onderzoek naar de kwaliteit en de effectiviteit van behandelingen in de psychiatrie komt eveneens naar voren dat de belangrijkste succesfactor bij behandelingen de relatie met de professional is. Deze factor is tweemaal zo belangrijk dan de kwaliteit van de gebruikte behandelingsmethode. Deze bevindingen zijn ook van belang voor de kwaliteit en de effectiviteit van jeugdhulp⁵.

De vraag of een behandeling van een jeugdige met gedragsproblemen het gewenste resultaat zal hebben, is immers sterk afhankelijk van de vraag of de betreffende jeugdzorgwerker een goede relatie weet op te bouwen met deze jongere. Wanneer de jongere ervaart dat hij de betreffende hulpverlener kan

⁴ Zie het rapport Dremfels Slechten uit 2009 op http://loket.zeeland.nl/informatiecentrum/publicaties/publicaties/VG/VG0032/jeugdzorg_dremfels_slechten

⁵ Zie de publicatie Kwaliteit voor Jeugd uit 2012 op <http://www.nji.nl/digitaalmagazijn/KwaliteitVoorJeugd.VWSVenJ2012.pdf>

vertrouwen en dat die aansluiting vindt bij zijn belevingswereld, vergroot dat de kans op succes aanmerkelijk. Hetzelfde geldt voor de relatie tussen de hulpverlener en de ouders.

Kostenbeheersing

Naast de sociale en maatschappelijke problematiek van zorgmijding speelt voor de gemeenten ook het financiële aspect hiervan een belangrijke rol. Zorg die onvoldoende aansluit bij de identiteit van de cliënt betekent een extra kostenpost voor de gemeente. Allereerst kan het namelijk gebeuren dat zorg onnodig lang duurt, doordat de hulpverlener onvoldoende ingewijd is in de achtergrond van de cliënt. Bovendien kan het tekortschieten van hulpverlening als gevolg van identiteitsgebonden aspecten leiden tot een beroep op duurdere zorg. Terwijl problemen in een vroegtijdig stadium eenvoudiger hadden kunnen worden voorkomen, blijkt na escalatie een beroep op gespecialiseerde zorg noodzakelijk te zijn. Het is belangrijk om duidelijk te maken dat de gemeente door het verwaarlozen van identiteit in de zorg zichzelf uiteindelijk in de vingers snijdt en haar burgers benadeelt.

Schijnoplossing

De ervaring met de Wmo heeft geleerd dat het in de praktijk nogal eens voorkomt dat de verantwoordelijke wethouder wel oog heeft voor de keuzevrijheid, maar zich onvoldoende realiseert dat de door hem gekozen vorm van keuzevrijheid onvoldoende vertrouwen geeft dat de verlangde identiteitsgeboden zorg ontvangen wordt. Dit is het geval als de wethouder bijvoorbeeld met een neutrale zorginstelling afspraken maakt over hulp aan ouders met een Bijbelse opvatting over waarden en normen. De gecontracteerde neutrale instelling zegt dan toe een medewerker aan te trekken die bekend is met de identiteit van de betreffende bevolkingsgroep. Deze zal ingezet worden in geval van zorgvragen uit de bedoelde bevolkingsgroep. Het blijkt meer dan eens voor te komen dat bij een dergelijke constructie de bedoelde medewerker, ondanks alle goede bedoelingen, toch de taal van de ouders niet spreekt en gevoeligheden

onvoldoende aanvoelt, met als gevolg dat hulp gemeden wordt of minder effectief is.

Onderaannemer

De hierboven geschetste schijnoplossing kan ingegeven zijn doordat de wethouder het graag overzichtelijk houdt en met een beperkt aantal zorgaanbieders zaken wil doen of mogelijk beducht is voor kritiek vanuit de gemeenteraad, waarin altijd wel leden zitten die geen begrip hebben voor identiteitsgebonden zorg. In dergelijke gevallen kan het een oplossing zijn dat de wethouder met een gecontracteerde aanbieder contractueel vastlegt dat in geval van vraag naar identiteitsgebonden hulp de instelling die deze hulp kan leveren, fungeert als onderaannemer.

Regionale samenwerking

Zeker voor een kleinere gemeente is de complexiteit van de nieuwe taken zo groot, dat de gemeente verwacht deze taken niet zelfstandig aan te kunnen en samenwerking in de regio aangaat. Gemeenteraden kunnen al snel geneigd zijn om met deze opschaling mee te gaan. Het gebeurt tenslotte ook al bij andere jeugdzorgtaken, zoals de jeugdgezondheidszorg (GGD). De consequentie hiervan kan echter zijn dat een grote stadsgemeente de regie in handen krijgt en vervolgens afspraken gaat maken met enkele grote zorgaanbieders, zonder aandacht te schenken aan de keuzevrijheid of deze voldoende te waarborgen. Een wethouder dient in een dergelijk geval van regionale samenwerking alert te zijn en het beginsel van keuzevrijheid tijdig in te brengen en te waarborgen.

Gezin centraal

Tot slot aan het einde van dit hoofdstuk: De kernoverweging in de concept-*Jeugdwet* is ‘het uitgangspunt [...] dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf en hun sociale omgeving ligt’. Als eerste verantwoordelijkheid van de gemeente wordt daarom genoemd ‘het versterken van het

opvoedkundig klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang' (artikel 2.2, lid 1a). Naast de voorrechten die gezinnen krijgen in de concept-Jeugdwet staan ook verantwoordelijkheden. Mede door de noodzaak van bezuinigingen is het besef versterkt dat de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van jongeren begint bij gezinnen, families en sociale netwerken.

Deze overwegingen bieden voor de SGP goede aanknopingspunten om het belang van het gezin stevig op de kaart te zetten. Bevraag het college op de manier waarop het (mantel)zorg in gezinnen extra wil ondersteunen. Kom zelf met initiatieven die het zowel voor de gemeente als voor gezinnen en sociale netwerken aantrekkelijk maken om zorg in de nabije omgeving zelf vorm te geven.

Wees alert

We hebben in dit hoofdstuk aangegeven dat het van groot belang is om het beginsel van keuzevrijheid in het beleid te verankeren. Wees daar als raadslid alert op en probeer voor te sorteren, door in een vroeg stadium met de verantwoordelijke wethouder en/of beleidsambtenaar in gesprek te gaan.

3. Formeel: hoe regelt u keuzevrijheid?

Door dhr. C.H. van den Bos en drs. S. Stoop

Een belangrijke vraag is hoe u praktisch vorm kunt geven aan het specifieke SGP-geluid waarover u in deze brochure hebt kunnen lezen. In dit hoofdstuk treft u een aantal handvatten aan. Het is belangrijk vooraf te beseffen dat situaties en werkwijzen per gemeente zullen verschillen. De handvatten zijn dan ook algemeen van aard en zullen in sommige gevallen pas effectief zijn als u ze ‘vertaalt’ naar uw specifieke situatie.

Samenwerking

Discussies over samenwerking, de schaal van de samenwerking en de rol van de gemeenteraad worden vaak niet helder gevoerd omdat onvoldoende onderscheid gemaakt wordt tussen:

1. De schaal waarop de bestuurlijke verantwoordelijkheid ligt
2. De schaal waarop wordt ingekocht
3. De schaal waarop de uitvoering wordt georganiseerd

In de decentralisatiebrief van Plasterk⁶ wordt aangegeven dat de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij alle gemeenten komt te liggen. Dat betekent dat alle gemeenteraden een besluitvormende bevoegdheid hebben over de keuzes die de gemeente maakt op het terrein van de jeugdzorg. Centraal in de concept-Jeugdwet staat het beleidsplan, waarin voor vier jaar de gemeentelijke keuzes worden vastgelegd. Daarin kunnen de specifieke gemeentelijke prioriteiten en aandachtsgebieden worden weergegeven.

⁶ Zie voor de decentralisatiebrief van 19 februari 2013: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/02/19/kamerbrief-aanpak-decentralisaties-op-terrein-van-ondersteuning-participatie-en-jeugd.html>

Dat de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij alle gemeenten georganiseerd is, neemt niet weg dat bepaalde delen van specialistische jeugdzorg op regionaal of zelfs bovenregionaal niveau zullen worden georganiseerd. Dat geldt vooral voor gesloten jeugdzorg, tweede- en derdelijns jeugd-GGZ, jeugdbescherming en jeugdreclassering en specialistische zorg voor jongeren met een verstandelijke beperking (jeugd-VB). Waarom? Een praktisch antwoord op die vraag is dat veel instellingen die deze vormen van zorg aanbieden vaak maar vanuit zo'n vijftien tot twintig plaatsen opereren (vaak afgestemd op het huidige aantal provincies en stadsregio's dat nu vertegenwoordigd is). Voor sommige functies heb je te maken met het schaalniveau van partijen als het Openbaar Ministerie.

Omdat u bestuurlijk en financieel verantwoordelijk bent voor alle vormen van jeugdzorg binnen uw gemeente, is het vooral belangrijk om grip te hebben op de specialistische en duurdere vormen van zorg. Die opdracht kan alleen slagen wanneer deze dure vormen zoveel mogelijk worden omgebogen naar goedkopere vormen van zorg, die meer in de oorspronkelijke gezinscontext plaatsvinden. Probeer als gemeente meer ambulante hulp (ondersteunende hulp) in de eigen omgeving in te zetten in plaats van residentiële hulp (zorg binnen de muren van een instelling). Die ontwikkeling kan versterkt worden door een beleid dat enerzijds gezinnen ondersteunt en dat anderzijds ontmoedigt dat jongeren de gehele week of het grootste deel van de week in instellingen zijn.

Waar moet u als gemeenteraadslid op letten:

- Omdat u bestuurlijk en financieel verantwoordelijk bent voor alle vormen van jeugdzorg, is het van belang dat uw college grip heeft op de volumeontwikkeling. Dat kan door als individuele gemeente nauw betrokken te zijn bij de manier waarop de toegang en de doorverwijzing worden georganiseerd.
- Versmal het dossier samenwerking niet tot samenwerking tussen gemeenten, maar benadruk het belang van het maatschappelijk

middenveld. Zij zijn de ogen en oren van de gemeente! Dring aan op concrete afspraken over signalering. Speel als gemeente zelf een grote rol in de toegang, om zo grip te hebben op de volumeontwikkeling in de jeugdzorg.

- Ook in het onderwijs wordt per 1 september 2014 een nieuwe structuur van kracht voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Er komen grotere samenwerkingsverbanden die voor vrijwel alle leerlingen met extra ondersteuning (ook speciaal onderwijs) verantwoordelijk zijn. Er is verplicht op overeenstemming gericht overleg tussen gemeenten en deze samenwerkingsverbanden. Respecteer de eigen verantwoordelijkheid van scholen, maar stimuleer zoveel mogelijk uitwisseling en samenwerking.
- Zie erop toe dat regionale samenwerking niet alleen gestalte krijgt op bestuurlijk niveau, maar juist ook op het niveau van de uitvoering. Wanneer de veiligheid van een kind in het geding is, dan is het vaak nodig om heel snel te handelen en is het soms ook nodig om in een andere regio een oplossing te zoeken. De kwaliteit van samenwerking blijkt allereerst uit de wijze waarop ze jongeren met problemen helpt.
- Dring aan en zie toe op goede afspraken over de inkoop van specialistische jeugdzorg. Veel van deze trajecten zijn duur en een kleine gemeente die er onevenredig veel moet bekostigen, kan daardoor een financieel probleem hebben. Het is daarom logisch om binnen regionaal verband een vorm van risicodeling tussen gemeenten of risicospreiding over de jaren af te spreken.

Inkoop en aanbesteding

Bij de decentralisatie van de jeugdzorg gaat het om grote bedragen. Aan deze operatie zijn risico's verbonden die niet onderschat moeten worden: complexe hulp kost al snel € 135.000,- per cliënt per jaar. Het is van belang dat een gemeente goed nadenkt hoe zij deze risico's gaat beheersen.

Voor risicobeheersing is een juiste inkoopstrategie van cruciaal belang. Vaak gaan de gedachten meteen uit naar een aanbesteding. Het is voor u van belang te weten dat subsidiëring wettelijk toegestaan is en een gelijkwaardig alternatief is om de jeugdzorg in uw gemeente georganiseerd te krijgen. Weeg deze mogelijkheid dus goed. Subsidiëring biedt meer (sturings)mogelijkheden om het huidige systeem (met veelal ook ruimte voor identiteitsgebonden aanbieders) op relatief eenvoudige wijze over te nemen. Uiteraard moet subsidiëring op een transparante wijze plaatsvinden. Overigens is subsidiëring niet per definitie gunstiger voor identiteitsgebonden zorgaanbieders. Ook onder een subsidieregime zijn constructies mogelijk waarbij identiteitsgebonden aanbieders niet voor subsidie in aanmerking komen. Andersom geldt dat bij aanbestedingen voorwaarden c.q. waarborgen ingebouwd kunnen worden omtrent het verlenen van identiteitsgebonden zorg⁷.

In geval van aanbesteden is het van belang dat u aandacht vraagt voor het feit dat het de geest van de nieuwe Jeugdwet is om hulp optimaal aan te laten sluiten bij de specifieke gezinssituatie. Dat betekent dat ze ook moet passen bij de identiteit van een gezin en dat u van uw college mag vragen hoe het met dit aspect rekening houdt in de aanbestedingsprocedure.

Het Zeeuwse model en bestuurlijk aanbesteden

Voor bepaalde relatief veelvoorkomende vormen van zorg, zoals de lichte gezinsondersteuning, is het ook mogelijk te kiezen voor een variant die bekendstaat als het 'Zeeuwse model'. Dit systeem komt er in hoofdlijnen op neer dat de gemeente de prijs vaststelt en vervolgens alle aanbieders die het voor dit bedrag willen doen en aan de gestelde kwaliteitseisen voldoen, tot de markt toelaat. Dit model is door meerdere gemeenten gebruikt bij de hulp

⁷ Zie ook: <http://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/nieuws/complexe-jeugdzorg-niet-aanbesteden-maar.3257972.lynkx>

in het huishouden en is relatief makkelijk toegankelijk voor aanbieders. Dit model is aanbevelenswaardig om identiteitsgebonden zorg te borgen.

Er zijn ook kritische geluiden te horen op het Zeeuwse model, die met name betrekking hebben op het prijsvormingsaspect. Als de gemeente de prijs bepaalt, wordt daarin dan wel voldoende rekening gehouden met de *reële* belangen van zorgverleners? Deze kritiek heeft mede geleid tot een nieuwe vorm van aanbesteden die ‘bestuurlijk aanbesteden’ wordt genoemd. Bestuurlijk aanbesteden is er vooral op gericht om de belangen van alle partijen inzichtelijk te krijgen, serieus af te wegen en een plaats te geven in de onderhandelingen. Keuzevrijheid voor de afnemer is ook in dit model een belangrijk uitgangspunt, waarmee het ruimte biedt voor identiteitsgebonden zorg. In die zin is bestuurlijk aanbesteden een doorontwikkeling van het Zeeuwse model⁸.

Het persoonsgebonden budget

Tot slot willen wij u nog wijzen op de mogelijkheid om zorg te financieren met een persoonsgebonden budget (pgb). Zie hiervoor onder meer artikel 8.1 van de concept-Jeugdwet. Een pgb biedt veel mogelijkheden om identiteitsgebonden zorg te kunnen financieren, aangezien cliënten die een pgb ontvangen zelf bepalen bij welke partij zij hun zorg inkopen. Het is aan te bevelen om al in een vroeg stadium (bijvoorbeeld bij de kaderstelling) uw college te bevragen op de mogelijkheden die het wil bieden om als gemeente pgb's te gaan verstrekken. Daarbij is het van belang dat u er weet van hebt dat er in het recente verleden op grote schaal fraude is gepleegd met pgb's. Doordat de gemeente dicht bij de burger staat kan de procedure rondom het verantwoorden van pgb's wellicht beter vormgegeven worden, waarmee de kans op frauduleuze praktijken geminimaliseerd kan worden. Voor de

⁸ Meer informatie over bestuurlijk aanbesteden vindt u op http://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/bestuurlijk_aanbesteden_waarkomthetvandaanmaghetwathetenwaargaathetheen.pdf of op http://www.radaradvies.nl/radaradvies_nieuws/nieuwe_trend_bestuurlijk_aanbesteden/954

gemeente kan dat wel een hoge administratieve belasting betekenen. Bovendien legt dit model sterk de nadruk op de rechten van burgers, terwijl de bedoeling van de decentralisatie juist is om de eigen verantwoordelijkheid van burgers te versterken. Overigens is het voor een goede beeldvorming van belang erop te wijzen dat de kostenexplosie met betrekking tot pgb's niet zozeer het gevolg is van frauduleus handelen, maar hoofdzakelijk toe te schrijven is aan andere factoren. Veel mantelzorg is namelijk geformaliseerd in pgb-gefinancierde zorg en via het pgb zijn nieuwe vormen van zorg ontstaan die niet altijd even doelmatig en noodzakelijk zijn. Dit neemt overigens niet weg dat het pgb ook zeer waardevolle innovaties heeft gestimuleerd, waardoor cliënten zorg kunnen krijgen die veel beter aansluit bij hun behoeften.

Signalering en toegang

In het huidige stelsel (tot 1 januari 2015) vormen de Bureaus Jeugdzorg de toegang voor de provinciaal gefinancierde jeugdzorg, vindt verwijzing naar de jeugd-GGZ plaats door professionals als de huisarts en is het CIZ verantwoordelijk voor de jeugd-LVB (licht verstandelijke beperking). Al deze verantwoordelijkheden komen officieel te vervallen. Per 1 januari 2015 geven gemeenten voor de hele doelgroep de toegang tot de zorg voor de jeugd vorm. In dat kader zullen de verhoudingen tussen de verschillende professies en professionals opnieuw afgestemd moeten worden.

Bij het vormgeven van de toegang is het belangrijk om de ervaringen die de gemeente al heeft opgedaan in het kader van de Wmo mee te nemen. Als gemeenteraadslid moet u erop toezien dat de verbinding tussen Wmo en jeugd juist op het gebied van de toegang wordt gelegd. Het is nog te vaak zo dat de overheid aangeeft welke voorzieningen er beschikbaar zijn en de burger aangeeft wat hij of zij nodig heeft. Dan staan de voorzieningen die de overheid biedt en de rechten die burgers claimen centraal. Het is de kunst om de participatiebehoefte van de burger centraal te stellen en dáár het gesprek over te hebben. In zo'n gesprek kan juist ook de wens van een burger

aan de orde komen om ondersteuning te krijgen door een aanbieder die rekening houdt met iemands levensbeschouwing. Dat vraagt natuurlijk wel van de gemeente dat er geen dicht getimmerde contracten zijn met een beperkt aantal aanbieders. De keuzevrijheid van burgers dient serieus genomen te worden!

In de nieuwe toegang tot de jeugdzorg die door de gemeente zal worden vormgegeven neemt een centraal loket, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin, een belangrijke plaats in. Gemeenten hebben veel vrijheid ten aanzien van de manier waarop zij een loket of schakelpunt invullen. Het is in ieder geval van belang als gemeenteraadslid goed inzicht te krijgen in de manier waarop daar de zorgtoewijzing plaatsvindt.

Politiek proces

De decentralisatie van de jeugdzorg is een majeure operatie. Dat gaat politiek de komende twee jaar – en wellicht ook daarna – de nodige aandacht krijgen. Uw gemeente zal samen met zorgaanbieders en partijen in het maatschappelijke middenveld (scholen, adviesraden en wellicht ook kerken) beleid en procedures gaan ontwikkelen. Misschien is het proces in uw gemeente inmiddels al van start gegaan. Hieronder een aantal handvatten c.q. ideeën om het belang van identiteitsgebonden zorg in dit proces onder de aandacht te brengen.

- Vraag uw wethouder om (op hoofdlijnen) het proces dat het college de komende twee jaar gaat doorlopen voor de raad op papier te zetten en aan te geven op welke momenten de gemeenteraad daarin welke rol krijgt. Wanneer kan welk document tegemoetgezien worden en welke keuzes moet uw raad dan maken? Let er daarbij vooral op dat u aan het begin van het beleidsproces gelegenheid krijgt kaders mee te geven. Dat is het moment om aandacht te vragen voor het identiteitsvraagstuk.
- Geef in een zo vroeg mogelijk stadium aan dat uw fractie bij de door het college gepresenteerde plannen zich vooral de vraag zal stellen of

deze voldoen aan de verplichte 'geest' van de wet: de zorg moet afgestemd worden op de specifieke situatie van de burger, dus ook op de identiteit (zie hiervoor hoofdstuk 2).

- Vraag uw college hoe het het maatschappelijk middenveld bij zijn plannen betreft. Gemeenten moeten bezuinigen en de gedachte is dat zij dit ook kunnen, omdat zij een deel van de vraag terug kunnen leggen in de maatschappij (civil society). Dat zal niet gaan als uw gemeente de relevante maatschappelijke partijen niet betreft bij haar plannen. Voor u is dit een mooie aanleiding om het college erop te wijzen dat het noodzakelijk is om ook het gesprek aan te gaan met bijvoorbeeld scholen en kerken.
- Vraag aandacht bij het college voor het opzetten van een klanttevredenheidsonderzoek, waarbij ook vragen gesteld worden over de identiteit van aanbieders in relatie tot de geleverde zorg.

4. Informeel: hoe bereikt u keuzevrijheid?

Door dhr. G.R. van Leeuwen MES

In dit hoofdstuk voeren we een pleidooi om als raadslid gezamenlijk op te trekken met lokale kerken, scholen en instellingen. Netwerken is van groot belang. Een raadslid is immers een volksvertegenwoordiger! Bij de decentralisaties die nu aan de orde zijn, wordt een sterk beroep gedaan op het contact met belanghebbenden. Voor scholen is het inmiddels wel duidelijk dat het gemeentelijk beleid van veel groter belang is geworden en dat samenwerking en afstemming noodzakelijk is⁹. Als een raadslid in contact treedt met de kerken in zijn gemeente, kan de vraag worden gesteld of de kerk zich wel met de taak van de overheid mag bezighouden. Er is immers een scheiding tussen kerk en staat? Om die reden gaan we eerst in op de taak van de kerk in het sociale domein.

Christelijke barmhartigheid

De zorg voor de naaste is niet altijd een taak van de overheid geweest. Vanuit de christelijke kerk ontstonden in de loop der eeuwen allerlei initiatieven om zieken en ouderen te verzorgen¹⁰. In de twintigste eeuw is deze zorg in snel tempo weg gegroeid van haar christelijke oorsprong. Met het verschuiven van de kerk naar de rand van de samenleving werd de zorg voor zieken en ouderen steeds meer een verantwoordelijkheid van de overheid. Het individualisme kwam in de plaats van de gemeenschapszin en de saamhorigheid. De komst van de verzekering maakte de diaconie voor velen overbodig. Hierdoor werd de kerk nog gemakkelijker de rug toegekeerd. Het

⁹ <http://www.vgn.nl/artikel/15146>

¹⁰ In de nota 'Kwetsbare minderheid, zichtbare gemeenschap' van de Guido de Brès-Stichting (2009) staat een waardevolle beschrijving van de wijze waarop christenen in de Vroege Kerk naastenliefde in de praktijk brachten.

Bijbelse stelsel van hulpverlening en ondersteuning, waarbij de diaconie waar nodig bijspringt, bevordert juist een warme band onder elkaar en met de kerkelijke gemeente. Dan wordt de opdracht 'Draagt elkanders lasten, en vervult alzo de wet van Christus' (Galaten 6:2) in de praktijk gebracht.

Visie van ds. Kersten op de taak van de kerk in de maatschappij

Ds. Kersten verzette zich sterk tegen de staatszorg, die de kerk verdringt in de zorg die God haar toebetrouwde. De staatszorg werkt de afval van God in de hand, omdat het volk de kerk meer en meer missen kan. Ds. Kersten beseftte overigens terdege dat de kerk haar plicht heeft verzaakt en de arme vaak tekortgedaan heeft. Dat was voor ds. Kersten des te meer reden om te wijzen op het feit dat de kerk op sociaal terrein een roeping heeft. Van de kerk dient een opvoedende kracht uit te gaan. De taak van de diaconie ligt op het gebied van de zorg voor de medemens. De kerk mag niet verdrongen worden van het maatschappelijke erf, maar dient degenen die in moeilijke omstandigheden verkeren de helpende hand te bieden.

Een christelijke opdracht

Ds. Kersten geeft ons dus heel wat huiswerk mee. Zijn oproep is uiterst actueel. De zorg die meer en meer aan de overheid is overgelaten, is onbetaalbaar geworden. De landelijke overheid kiest ervoor deze zorgtaken over te hevelen naar de gemeenten. De gemeente staat immers dicht bij de burgers. In de praktijk betekent dit dat de burger in principe voor zichzelf moet zorgen en dat de gemeente alleen maatregelen neemt om belemmeringen voor het deelnemen aan de samenleving weg te nemen. Om dit financieel te kunnen dragen, wil de gemeente zoveel mogelijk een beroep doen op mantelzorgers en vrijwilligers. Mantelzorgers zijn familieleden en bekenden die op vrijwillige basis zorg verlenen. Er wordt een groot beroep gedaan op de eigen mogelijkheden van de mensen en hun omgeving. Meer dan ooit heeft onze maatschappij mensen nodig die willen zorgen voor de naaste die hulp behoeft. De kerk heeft daarin een belangrijke taak. Maar we moeten wel realistisch zijn. De kerk vervult nog slechts zo'n marginale rol, dat

ze niet op kan lossen wat de samenleving allemaal laat liggen. De christelijke opdracht, zoals die door ds. Kersten is verwoord, geldt echter nog steeds en de opdracht van Christus blijft onverminderd van kracht: 'Ga heen, en doe gij desgelijks' (Lukas 10:37).

Kanteling

Er is sprake van een kanteling in het denken. Er wordt wel gesproken van de overgang van een verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij. In een participatiemaatschappij wordt van een inwoner verwacht dat hij zijn eigen problemen oplost, en daarbij zelf de hulp inroept van familie en vrienden. Naarmate de verbondenheid toeneemt, neemt de gemeenschapszin ook toe. Dat is een belangrijk gegeven. De gemeenschap krijgt op deze wijze morele rechten, maar ook morele plichten tot het verlenen van bijstand aan andere leden van die gemeenschap.

De verzorgingsstaat heeft de normale wederkerigheid tussen mensen eigenlijk weggeorganiseerd. Revitalisering ervan vraagt niet minder dan een mentaliteitsverandering. De zelfredzaamheid van een individu kan heel behoorlijk zijn. Maar als er sprake is van kwetsbaarheid, ziekte of andere tegenslag, staat een individu er alleen voor en rest in feite alleen nog een beroep op de overheid.

Gemeenschapszin

Het grote probleem van deze tijd is dat een liberaal georiënteerde overheid de hulp door de overheid gaat afbouwen in een tijd dat er van gemeenschapszin weinig sprake meer is. De praktijk van de samenleving wordt gekenmerkt door individualisering, uit elkaar vallende sociale verbanden, ontkerkelijking en secularisatie, met als gevolg minder solidariteit en sociale samenhang. De eigen verantwoordelijkheid van de burger wordt leidend gemaakt in een tijd dat de gemeenschapszin kleiner is dan ooit tevoren. Dat betekent dat mensen op zichzelf zijn aangewezen. Door de enorme bezuinigingen worden de vangnetten van de overheid sterk verkleind

en wordt er een beroep gedaan op de eigen kracht van burgers. Op zichzelf genomen is dat een goede zaak. Ieder probeert te zorgen voor een eigen inkomen via betaald werk. Maar tegelijkertijd moet er meer vrijwilligerswerk worden verricht. Hier wringt het overheidsbeleid. Enerzijds stimuleert men dat vader en moeder beiden op de arbeidsmarkt actief zijn, anderzijds moeten er meer vrijwilligers komen. Dit kan nauwelijks samen op gaan! Daarnaast hebben deze plannen alleen kans van slagen als er sprake is van gemeenschapszin. Familie, vrienden, kerken en sociale netwerken moeten in actie komen bij maatschappelijke nood. En dat zal in deze individualistische maatschappij lang niet altijd gaan gebeuren, omdat de sociale samenhang langzaam maar zeker is uitgehold. De economische crisis maakt pijnlijk duidelijk dat de overheid dit gebrek niet volledig kan compenseren. Dat kost simpelweg te veel. Om de overheid het 'schild der zwakken' te kunnen laten blijven, is een grotere sociale bijdrage vanuit de samenleving zelf onmisbaar.

Begin bij het gezin

Het is dus hard nodig dat er meer aandacht wordt gegeven aan het vergroten van het onderling dienstbetoon in de samenleving, met name door het helpen opbouwen en versterken van sociale netwerken. Het is duidelijk dat het beleid van de landelijke overheid in veel gevallen juist de verkeerde kant op gaat. Denk aan de gebrekkige ondersteuning van mantelzorgers en het stimuleren van tweeverdieners. Het is belangrijk om te onderzoeken op welke wijze de gemeente juist wel kan voorzien in prikkels die gezinnen en mantelzorgers kunnen versterken. Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is, biedt de concept-Jeugdwet hiervoor mooie aanzetten.

Taak van de kerk

We schreven reeds iets over de taak van de kerk in het sociale leven en de christelijke zorgplicht die eenieder heeft. Nu gemeenten op zoek zijn naar nieuwe werkwijzen om de wettelijke taken te kunnen vervullen, is het van groot belang dat de kerken betrokken worden bij het overleg over deze ontwikkelingen. Kerken kunnen voor de gemeente een belangrijke rol spelen

en kunnen ook als voorbeeld dienen. Laat de kerk haar taak verstaan! Een punt van aandacht is dat de vrijwilligersorganisaties van kerken vaak zijn gericht op de eigen leden. Christelijke zorg kent echter geen kerkmuren. De Bijbel leert ons: 'Zo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goed doen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs' (Galaten 6:10). Natuurlijk mag men voorrang geven aan degenen die ons dierbaar zijn. De kanttekening zegt hiervan: 'Aan dezen zijn wij meer verbonden, en het zou onbehoorlijk zijn dat zij, die tot één huis behoren, elkander honger en gebrek zouden laten lijden.' Maar de apostel schrijft duidelijk dat de hulp zich dient uit te strekken tot allen. De invulling van deze opdracht vraagt in deze tijd om nadere bezinning.

Verbinding

Het is van groot belang de verbinding te maken met de gemeentelijke instellingen, zodat binnen de te vormen netwerkorganisatie identiteitsgebonden zorg geboden kan worden. De identiteitsgebonden instellingen, zoals Driestar Educatief, het Ds. G.H. Kerstencentrum, Eleos Dichtbij, De Vluchtheuvel, Stichting Schuilplaats, Agathos Thuiszorg, Talenta, Helpende Handen en het Hoornbeeck College (zie ook bijlage D), hebben reeds met elkaar afgesproken hierin gezamenlijk op te trekken. Dit is een goede ontwikkeling, omdat een wethouder al snel door de bomen het bos niet meer ziet en vervolgens de gemeentelijke taak uitbesteedt aan één algemene c.q. seculiere aanbieder. Andere instellingen hebben vervolgens het nakijken, terwijl de mensen die professionele hulp nodig hebben er niet mee uit de voeten kunnen. Dit moet voorkomen worden. Daarom zou het goed zijn als een raadslid in contact treedt met de instellingen die in de gemeente actief zijn. Een raadslid wordt op deze wijze optimaal geïnformeerd vanuit het werkveld. Bij knelpunten kan dan contact opgenomen worden met de verantwoordelijke wethouder.

Woord en daad

Het is goed als de gemeente met de kerken spreekt over de positie van de kwetsbaren in de samenleving. Vervolgens kunnen afspraken gemaakt

worden over het verlenen van zorg. Wat kunnen mensen zelf, waar moeten mantelzorgers en vrijwilligers worden ingezet en wanneer is professionele hulp noodzakelijk? Het gaat dan om vormen van opvoedingsondersteuning, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg, jeugdzorg, kortom, de zorg voor hulpbehoevenden. In feite gaat het om een correctie van het overheidsbeleid in de tweede helft van de twintigste eeuw. Een ombuiging ten goede! Want de kerk krijgt weer de gelegenheid om christelijke naastenliefde te betonen. De daad bij het Woord! Het zou in Gods hand een middel tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk kunnen zijn.

Denken in oplossingen

Omdat er sprake is van een kanteling in het denken, mogen we niet lichtvaardig over deze ontwikkeling denken. Er is heel wat nodig om een nieuwe systematiek in de benen te helpen. De gemeente zal bereid moeten zijn hier ook (financieel) in mee te denken. Diverse kerken kennen reeds een vrijwilligersorganisatie. Onderling wordt reeds hulp geboden. Vaak gaat het dan om eenvoudige zaken. Het zal nodig zijn om diverse vrijwilligers te scholen voor wat complexere taken. We denken dan aan het geven van opvoedingsondersteuning in gezinnen waar zorgen zijn. Dat is een efficiënte, preventieve aanpak. Het gezin, maar ook de familie wordt gezien als een eerste vindplaats van problemen én oplossingen. Vanuit het preventief denken is het van belang dat er veel aandacht wordt besteed aan de versterking van de pedagogische kracht van het gezin door middel van opvoedingsondersteuning. Gedacht kan worden aan het periodiek verzorgen van lezingen en/of cursussen op het gebied van de opvoeding of aan het daadwerkelijk ondersteunen in het gezin. Om dit financieel haalbaar te maken, wordt gedacht aan het inzetten van vrijwilligers of professionele ondersteuning, passend bij de problematiek van het betreffende gezin. De scholing van vrijwilligers kan worden betaald door de gemeente. De vrijwilligers gaan laagdrempelige, 'lichte' opvoedings- ondersteuning verzorgen in gezinnen die daarom vragen of daarvoor getipt worden, bijvoorbeeld via de schoolmaatschappelijk werker. De vrijwilligers kunnen

advies vragen bij de helpdesk van de ketenpartner, de instelling die ook de cursus heeft verzorgd. Deze helpdesk kan door de gemeente worden gefinancierd. Indien intensievere ondersteuning nodig is, verwijst de vrijwilliger via de CJG-coördinator door naar een van de ketenpartners.

(Netwerk)pleegzorg

Helaas is het niet altijd mogelijk om kinderen of jongeren in het eigen gezin te laten blijven. Soms zijn de opgroei- en opvoedproblemen zo groot, dat een vrijwillige of gedwongen uithuisplaatsing noodzakelijk is. Het is dan van groot belang dat er christelijke pleeggezinnen zijn die deze jeugdigen kunnen opvangen en hen voor korte of langere tijd een nieuw 'thuis' bieden. Er zijn verschillende mogelijkheden om dat te realiseren.

Zo biedt de SGJ pleegzorg aan waarbij kinderen in christelijke pleeggezinnen worden geplaatst (zie ook bijlage D en E) . Niet alle gemeenten zullen straks direct of indirect, bijvoorbeeld via onderaannemers, deze vorm van pleegzorg willen financieren. In die gevallen kunnen pleegouders zich aanmelden bij de regionale jeugdzorgaanbieder met het aanbod om pleegouder te worden. In het selectie- en trainingstraject kunnen zij dan aangeven (ook) graag pleegzorg te willen bieden aan kinderen uit christelijke kring. Landelijk gezien is er een groot tekort aan pleegouders, hoewel relatief veel pleegouders een christelijke achtergrond hebben.

Een laatste vorm is de zogenaamde netwerkpleegzorg. Daarbij biedt een gezin uit de omgeving van het kind zich aan om de pleegzorg op zich te nemen. Terwijl het kind al in dat gezin verblijft, volgen de pleegouders een aangepast selectie- en trainingstraject bij een jeugdzorgaanbieder.

Kerkelijke gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen in het bevorderen van een christelijk 'thuis' voor pleegkinderen. Dit kan niet alleen door het stimuleren van regulier pleegouderschap onder gemeenteleden, maar ook door in concrete situaties waarbij uithuisplaatsing noodzakelijk is, mee te

helpen bij het zoeken naar netwerkpleegouders in (naburige) gemeenten. Dit sluit goed aan bij de uitgangspunten van de nieuwe Jeugdwet: een kind moet zoveel mogelijk in de eigen omgeving opgroeien.

Netwerkorganisatie

Wanneer binnen een gemeente een netwerk is ontstaan van kerken, scholen en instellingen, waarbij ook vrijwilligers worden ingezet en er sterk preventief gewerkt wordt, dan kan de gemeente hier niet omheen. Scholen, vrijwilligersorganisaties en kerken spelen een belangrijke rol, omdat juist zij voor ouders thuisnabij zijn en veelal vertrouwen genieten. Hierin is het van belang dat ouders en andere familieleden gezamenlijk optrekken met de school, vrijwilligersorganisatie of kerk. Als dit goed werkt, zal de gemeente hierop aansluiten. Het is een prachtige taak van een volksvertegenwoordiger (!) hierin een initiërende en stimulerende rol te spelen.

Regionale samenwerking

De decentralisaties gaan over een zeer omvangrijke taak. Niet voor niets spreekt het kabinet van de noodzaak van samenwerking tussen gemeenten. Wethouders van verschillende gemeenten zijn reeds met elkaar in overleg over een gezamenlijke aanpak. Het is dan goed als ook raadsleden van verschillende gemeenten met elkaar in overleg treden om de aanpak af te stemmen. Afstemming, samenwerking en verbinding zijn nodig om de omvangrijke nieuwe taken verantwoord vorm te kunnen geven.

5. Aan de slag

Door drs. H. Pool

Samenvattend

Keuzevrijheid bij het vormgeven van het beleid om op gemeentelijk niveau de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg op te pakken, is van groot belang! Dat is de conclusie die te trekken is uit hoofdstuk 2, 3 en 4. Het is de taak van SGP-raadsleden en -wethouders om te proberen keuzevrijheid te verankeren in het beleid. Niet alleen formeel via de gemeentelijke structuren, maar ook informeel door de netwerken van kerken, scholen en organisaties te benutten.

Om het concreet te maken: wat staat u vanaf nu te doen? In dit hoofdstuk volgen een aantal adviezen aan SGP-raadsleden.

Advies 1 | Formeel keuzevrijheid regelen

Als het goed is weet u als raadslid hoever uw gemeente is met het oppakken van de decentralisatie van de jeugdzorg. Op dit moment zal uw gemeente in fase 1, het richten, van het *Spoorboekje transitie jeugdzorg*¹¹ zitten. Maar deze fase is uitgebreid. Daarom kunt u er het beste op tijd bij zijn.

Kennis

Neem hoofdstuk 2 goed door, zodat u de materie rondom keuzevrijheid beheerst en in de vingers hebt. Hoe spreekt de concept-Jeugdwet erover? Wat zijn de argumenten voor keuzevrijheid? Wat is het belang ervan?

Neem ook hoofdstuk 3 door, zodat u duidelijk hebt welke wegen er via de formele insteek open liggen. Wat zijn de mogelijkheden in uw gemeente om identiteitsgebonden zorg te waarborgen (zie ook bijlage D en E)? Welke

¹¹ http://www.vng.nl/files/vng/publicaties/2012/spoorboekje_transitie_jeugdzorg.pdf

modellen zijn hiervoor geschikt en kunt u aanbevelen? Welke rol geeft uw gemeente aan het Centrum voor Jeugd en Gezin in de hele transitie? Hoe zorgt de wethouder dat keuzevrijheid voor identiteitsgebonden zorg op dit grondvlak geregeld is?

Actie

U kunt wachten totdat de wethouder die de portefeuille jeugd beheert naar de raad toekomt met de startnotitie voor de decentralisatie van de jeugdzorg. De praktijk leert echter dat alles dan al in kannen en kruiken is en dat u hooguit nog een amendement kunt indienen of ergens voor of tegen kunt stemmen. Hopelijk was de wethouder zelf zo verstandig om keuzevrijheid te regelen, maar als dit niet zo is, bent u te laat.

Neem daarom zelf het initiatief. Informeer bij de ambtenaren die met de decentralisatie van de jeugdzorg zijn belast hoever de gemeente is. Ga met hen in gesprek en spreek ook de wethouder onder vier ogen. Probeer hem met de bagage uit hoofdstuk 2 en 3 te overtuigen van de wettelijke verplichting om keuzevrijheid te waarborgen in het gemeentelijke beleid. Is dat in het slechtste geval voor de wethouder te veel gevraagd, probeer dan ruimte te creëren voor de keuze voor identiteitsgebonden jeugdzorg. Zoek naar ruimte om ook bij jeugdzorg de keuze te kunnen maken voor een zorgaanbieder die past bij een christelijke levensbeschouwing.

Zorg niet alleen voor draagvlak bij de wethouder en het college, zorg ook voor draagvlak in de raad. Ga om de tafel met de partijen waarvan u denkt dat zij ook waarde hechten aan zorg die aansluit bij de zorgvrager. Algemeen zou u mogen verwachten dat dit in ieder geval de christelijke partijen betreft. U kunt zelf echter in uw lokale situatie het beste de inschatting maken welke partijen een voorstel met dit onderwerp zullen steunen.

Doel van dit alles is om al voordat de startnotitie komt, keuzevrijheid voor identiteitsgebonden zorg onderdeel te laten uitmaken van het gemeentelijke

beleid om de decentralisatie van de jeugdzorg te realiseren. Als u dit voor elkaar weet te krijgen, hebt u een belangrijke basis gelegd voor de toekomst.

Advies 2 | Informeel keuzevrijheid bereiken

Het eerste advies is voor fase 1 van groot belang. Vervolgens is het voor de uitwerking van fase 1, het richten, en de vormgeving van fase 2, het inrichten, belangrijk dat u de informele insteek ook benut. Alleen formeel keuzevrijheid voor identiteitsgebonden zorg regelen in het beleid is niet genoeg. De SGP heeft vanuit haar reformatorische achterban veel meer te bieden.

Kennis

In hoofdstuk 4 is een pleidooi gevoerd om als raadslid samen met kerken, scholen en instellingen op te trekken bij de decentralisatie van de jeugdzorg. Het beleid rondom jeugdzorg gaat steeds meer uit van de eigen kracht van het netwerk rondom zorgvragers, waarbij professionele hulp pas ingezet wordt als het netwerk de kracht daar niet voor heeft. In de volksvertegenwoordigende functie die een raadslid heeft, is het van groot belang de gemeente en de christelijke achterban met elkaar in contact te brengen.

De kerk heeft een belangrijke taak in het omzien naar de naaste. Gemeenten zien kerkgemeenschappen – vaak om financiële en organisatorische redenen – steeds meer staan. Kerken kunnen daarom een belangrijke rol spelen en als voorbeeld dienen door het helpen opbouwen en versterken van sociale netwerken.

Tegelijkertijd hebben gemeenten de plan- en inspraakverplichting om de breedte van de gemeente te betrekken bij de uitwerking van de jeugdzorg op lokaal niveau. Het is dus geen gunst, maar een recht van kerken en maatschappelijke organisaties om gehoord te worden op dit onderwerp!

Om te bereiken dat ook de informele insteek bij de decentralisatie van de jeugdzorg resultaat heeft, is het belangrijk om het pleidooi van hoofdstuk 4 goed te kennen en tot u te nemen. Van daaruit kunt u het gesprek aangaan met kerken, scholen en instellingen en hen in contact brengen met de gemeente.

Actie

Het is aan te bevelen om het bereiken van keuzevrijheid in drie opeenvolgende rondes te bewerkstelligen.

Breng als SGP-fractie ten eerste (eventueel geïnitieerd door het bestuur van de kiesvereniging) een afvaardiging van kerkenraden/diaconieën in uw gemeente rond de tafel. Leg hen uit welke taak er op de gemeenten gaat afkomen en welke rol de kerken hierin kunnen gaan spelen. Benadruk de gezamenlijke verantwoordelijkheid die de SGP met de kerken voelt om hierin een rol te spelen, al lijkt het op het eerste gezicht veel werk. U als SGP-fractie zet belangrijke stappen voor de kerkelijke achterban om keuzevrijheid van identiteitsgebonden zorg te waarborgen. Van kerken en kerkleden mag verwacht worden dat zij ook hun roeping in de maatschappij verstaan. Probeer na te gaan welke rol kerken concreet voor zichzelf hierin zien weggelegd.

Breng ten tweede in de volgende ronde de kerken samen met de scholen en instellingen c.q. christelijke zorgaanbieders rondom de tafel; het gaat dan om de christelijke zorgaanbieders die binnen de gemeente actief zijn (zie ook bijlage D). Het doel van dit gesprek is om hen samen op één lijn te brengen voor een gesprek met de gemeente. De wethouder die belast is met de decentralisatie van de jeugdzorg moet een grote financiële korting zien te realiseren. Hij is ongetwijfeld geïnteresseerd in een netwerk dat vanuit de 'eigen kracht-formule' veel kan betekenen. Wat wordt het aanbod van kerken, scholen en instellingen? Wat willen zij van de wethouder gedaan

krijgen? Als SGP-fractie (en ook de kiesvereniging) kunt u hierin een brugfunctie vervullen. Daarmee bouwt u krediet op bij het college.

Breng ten derde de gemeente (bijvoorbeeld de verantwoordelijke wethouder en ambtenaar) rondom de tafel met de kerken, scholen en instellingen c.q. christelijke zorgaanbieders. Vertel de wethouder wat u voor ogen hebt, wat zij te bieden hebben en wat zij kunnen betekenen. Tegelijk is het goed om niet alleen te geven, maar ook van de gemeente te horen wat zij vervolgens aan dit brede netwerk gaat aanbieden. Denk hier bijvoorbeeld aan scholing, tegemoetkoming in de scholingskosten, coördinerende functie, bijzondere positie voor christelijke jeugdzorgaanbieders in het CJG, enzovoorts. Zorg dat u hoofdstuk 4 uit deze bundel kent, zodat u goed beslagen ten ijs komt en weet welke vragen u moet stellen.

Advies 3 | Vinger aan de pols

Ten slotte is het belangrijk de vinger aan de pols te houden. Dat geldt voor alle drie de fasen van het decentralisatieproces. Bewaak zorgvuldig de keuzevrijheid waarin identiteitsgebonden jeugdzorg beschikbaar is voor zorgvragers. Het kan maar zo gebeuren dat een wethouder gemaakte afspraken over het hoofd ziet. Telkens ligt er uw politieke verantwoordelijkheid.

Graag ontvangt de werkgroep Jeugdzorg van de SGP uw vragen aangaande de decentralisatie van de jeugdzorg. Nogmaals: voor algemene richtlijnen verwijst ze naar het dossier Decentralisatie jeugdzorg van de VNG. Als het echter gaat om de Bijbels genormeerde boodschap en de principiële kanten van deze decentralisatie, dan wil zij u graag verder helpen. Ook in nieuwe fasen die komen gaan. Stel uw vragen, zodat de werkgroep daarop kan inhaken. Mail naar voorlichting@sgp.nl of bel met de afdeling Communicatie, Voorlichting & Vorming van het SGP-partijbureau: 010 – 72 00 775.

Voorbeeldmoties

Om de doorwerking van deze notitie kracht bij te zetten, heeft de werkgroep twee voorbeeldmoties opgesteld. Deze moties zijn niet bedoeld om blindelings te knippen en te plakken en voor te lezen op de raadsvergadering. Ze zijn wel bedoeld om identiteitsgebonden zorg in de gemeente te regelen en de positie van gezinnen in hun sociale verbanden te versterken.

De eerste motie 'Zorg voor jeugd (zorg en identiteit)' regelt identiteitsgebonden zorg in uw gemeente. Zie hiervoor bijlage A. De tweede motie, 'Zorg voor jeugd (versterking sociale verbanden)', regelt de versterking van de positie van gezinnen. Zie voor deze motie bijlage B. Let er bij deze motie op dat de tekst gebaseerd is op de concept-Jeugdwet en nog niet op de definitieve Jeugdwet. Controleer na aanneming van de definitieve Jeugdwet of de tekst veranderd is.

Het is ook een overweging waard een motie te formuleren over het gewenste financiële model (zie hoofdstuk 3). Omdat de wenselijkheid voor een model per gemeente sterk kan verschillen, is hiervan geen voorbeeldmotie opgenomen.

Bijlage A | Voorbeeldmotie Zorg en identiteit

Door dhr. G. Leertouwer LLM BA

Motie Zorg voor jeugd (zorg en identiteit)

De gemeenteraad van ... in vergadering bijeen op ...,

constaterende dat:

- de conceptwet Zorg voor Jeugd gemeenten verplicht keuzevrijheid te bieden en bij het aanbieden van de zorg recht te doen aan de culturele en levensbeschouwelijke identiteit van zorgvragers;
- de conceptwet Zorg voor Jeugd gemeenten eveneens verplicht onderzoek te doen naar de behoefte van kleine doelgroepen;

overwegende dat:

- zorg die aansluit bij de culturele en levensbeschouwelijke achtergrond van de cliënt voor zowel de cliënt als de gemeente vanuit sociaal en financieel oogpunt wenselijk is;
- door (zoveel mogelijk) aansluiting te zoeken bij de culturele en levensbeschouwelijke achtergrond zorgmijding kan worden beperkt of voorkomen;

verzoekt het college:

- onderzoek te doen naar de behoefte van kleine en/of specifieke doelgroepen en bij de uitwerking van het beleid te waarborgen dat recht wordt gedaan aan de culturele en levensbeschouwelijke achtergrond van de zorgvrager,

en gaat over tot de orde van de dag.

Bijlage B | Voorbeeldmotie Versterking sociale verbanden

Door dhr. G. Leertouwer LLM BA

Motie Zorg voor jeugd (versterking sociale verbanden)

De gemeenteraad van ... in vergadering bijeen op ...,

Constaterende dat:

- bij de decentralisatie van de jeugdzorg het uitgangspunt centraal staat dat de verantwoordelijkheid voor het welzijn van jongeren allereerst berust bij jeugdigen en hun opvoeders;
- de conceptwet Zorg voor Jeugd gemeenten de opdracht geeft het opvoedkundig klimaat te versterken, bijvoorbeeld in gezinnen, scholen en buurten;

Overwegende dat:

- door middel van afdoende ondersteuning en begeleiding kinderen zo lang mogelijk in hun gezin en natuurlijke leefomgeving kunnen opgroeien, waardoor een beroep op zwaardere en duurdere zorg kan worden voorkomen;
- sociale verbanden van familie en bekenden hierbij een belangrijke bijdrage kunnen leveren;

verzoekt het college:

- voorstellen te doen over de wijze waarop het opvoedkundig klimaat wil verbeteren, waarbij in ieder geval wordt aangegeven hoe de positie van gezinnen wordt versterkt en op welke wijze het verlenen van mantelzorg wordt ondersteund en gestimuleerd,

en gaat over tot de orde van de dag.

Bijlage C | Informatiekanalen

Door drs. H. Pool

Onderstaand vindt u een lijst met informatiekanalen over de decentralisatie van de jeugdzorg die op gemeenten afkomt.

Dossier Decentralisatie jeugdzorg

www.vng.nl/jeugdzorg

Uitgebreid dossier met actualiteiten, standpunten, vragen & antwoorden, brieven, publicaties, nieuws, praktijkvoorbeelden en agenda over de decentralisatie van de jeugdzorg die op gemeenten afkomt. Een must voor alle raadsleden en wethouders.

Website Voor de jeugd

www.voordejeugd.nl

Website van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Veiligheid en Justitie (VenJ) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Bedoeld voor iedereen die professioneel is betrokken bij de uitvoering van de stelselwijziging jeugd. Informatie over de stelselwijziging, praktijkvoorbeelden, een tijdpad, een digitale kaart en een helpdesk.

CJG-informatiebank

www.stichtingopvoeden.nl

Stichting Opvoeden.nl biedt op deze website gevalideerde en eenduidige informatie aan over opvoeden, opgroeien en gezondheid voor ouders en opvoeders. In de CJG-informatiebank is de informatie van de drie grootste contentaanbieders samengevoegd en eenduidig gemaakt. Gemeenten of CJG's kunnen deze informatie gratis op hun CJG-website plaatsen.

Decentralisaties sociaal domein

www.vng.nl/decentralisaties

Centrale website van de VNG over de drie decentralisaties in het sociaal domein: van AWBZ naar Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet. Probeert de decentralisaties in hun samenhang bij elkaar te brengen.

VNG-pilots

www.vng.nl/pilots

Webpagina die pilots in het kader van de nieuwe Jeugdwet overzichtelijk op een rij plaatst. Bedoeld om door heel Nederland alvast vormen van samenwerken te ontdekken op het terrein van de jeugdzorg.

Eleos Dichtbij

www.eleos.nl/eleos-dichtbij & www.sgj.nl/eleos-dichtbij

Website van Eleos Dichtbij, de samenwerkingsvorm van Eleos, SGJ Christelijke Jeugdzorg en OptiMent. Op deze website is informatie te vinden over de vormen van zorg die Eleos Dichtbij aanbiedt.

Nederlands Jeugdinstuut

www.nji.nl/transitiejeugdzorg of www.nji.nl/jeugdzorg

Website van het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het ontwikkelt, beheert en implementeert kennis waarmee de kwaliteit van de jeugd- en opvoedingssector verbeterd kan worden. Veel informatie over allerlei vormen van zorg aan jongeren en de betekenis van de transitie hiervoor.

Jeugdzorg Nederland

www.jeugdzorgnederland.nl

Website van de branchevereniging voor jeugdzorgorganisaties. Ze behartigt de belangen van ondernemers in de jeugdzorg en treedt op als werkgeversorganisatie. De branchevereniging biedt zelf geen directe zorg

voor jeugd, maar schept de voorwaarden waaronder haar leden hun werk optimaal kunnen doen.

Interprovinciaal Overleg (IPO)

www.ipo.nl/overige-beleidsvelden/jeugdzorg

Webpagina van het IPO dat namens de provincies met diverse bestuurlijke gremia onderhandelt, onder andere over de jeugdzorg. Hier zijn brieven, rapporten en andere documenten te vinden met de visie van het IPO over de decentralisatie van de jeugdzorg.

Bureau Jeugdzorg

www.bureaujeugdzorg.info

Website van Bureau Jeugdzorg die vooral doorverwijst naar de regionale Bureaus Jeugdzorg. Geeft inzicht in wat ouders en jongeren van jeugdzorg kunnen verwachten en wat de transitie jeugdzorg betekent.

Rijksoverheid over jeugdzorg

www.rijksoverheid.nl/jeugdzorg

Website van de ministeries van Veiligheid en Justitie (VenJ) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) over de decentralisatie van de jeugdzorg. De focus ligt op het wetgevingstraject hiervan door het ministerie en de behandeling van dit onderwerp in de Eerste en Tweede Kamer.

Bijlage D | Reformatorische zorginstellingen

Door dhr. G.R. van Leeuwen MES

Verschillende reformatorische zorginstellingen krijgen te maken met de decentralisatie van de jeugdzorg. In deze bijlage treft u een korte omschrijving aan van de kernkwaliteiten en het aanbod van elk van de ketenpartners.

Driestar Educatief

www.driestar-educatief.nl

Driestar Educatief bestaat uit de onderdelen Driestar Hogeschool, Driestar Onderwijsadvies en Driestar Managementadvies. Driestar Educatief is een organisatie die veel kennis over onderwijs heeft en die kennis ontwikkelt en verspreidt vanuit christelijke waarden en Bijbelse bronnen. Daarbij richt de organisatie zich op het protestants-christelijke en reformatorische primair en voortgezet onderwijs. Vanuit de kernwaarden wil Driestar Educatief afrekenbaar zijn op toewijding, betrouwbaarheid en bewegelijkheid. Driestar Educatief inspireert, vormt en ondersteunt (aankomende) leraren en scholen om goed reformatorisch en protestants-christelijk onderwijs te geven, met oog voor zorg.

Driestar Hogeschool biedt opleidingen aan op het gebied van onderwijs en opvoeding (Pabo, Pedagogiek, Leraar voortgezet onderwijs en diverse post-hbo-trajecten en masters).

Driestar Onderwijsadvies adviseert en begeleidt scholen en ondersteunt leerlingen met leer- en gedragsproblemen. De afdeling Onderwijsadvies bestaat uit verschillende expertiseteams die zich bezighouden met

maatwerktrajecten op terreinen als interne begeleiding, leeromgeving, vakinhoudelijke vragen, ouders en zorg, en ICT. De werkzaamheden bestaan uit maatwerk; elk product wordt volledig toegespitst op de vraag van de klant. In het voortgezet onderwijs houdt de afdeling zich ook bezig met projectmanagement voor de gezamenlijke reformatorische scholen.

Daarnaast begeleidt Driestar Onderwijsadvies scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs ten aanzien van leerlingen met leer- en gedragsmoeilijkheden en sociaal-emotionele problematiek. De medewerkers verrichten psychologische onderzoeken, voeren consultatieve gesprekken, verstrekken adviezen aan scholen en ouders en verzorgen trainingen voor leerlingen. Tevens begeleiden zij leerlingen in het voortgezet onderwijs door middel van gesprekken. Waar nodig verwijzen zij door naar externe hulpverleningsinstanties.

Een speerpunt is het streven naar een zo schoolnabij mogelijk aanbod van zorg voor ouders en kinderen. Ouderbegeleiding/opvoedingsondersteuning kan onder andere via eerstelijns psychologische zorg (EPZ) op school worden gegeven. Dit zijn trajecten waarbij het gaat om hulp aan ouders en kinderen met licht psychosociale problematiek. Het doel is ouders en leerlingen met zo licht mogelijke hulp verder te helpen, zodat tweedelijns zorg niet nodig is. Aansluitend kan het doel zijn om ouders te motiveren en indien nodig toch door te verwijzen naar tweedelijns zorg. Ouderavonden over verschillende onderwerpen rond opvoedingsondersteuning worden regelmatig georganiseerd. Langdurige trajecten zijn bijvoorbeeld de opvoedkring en de oudercursus opvoedstijlen. Ook groepsbehandelingen voor sociaal-emotionele problemen worden verzorgd. Deze worden grotendeels vergoed door de zorgverzekeraar via EPZ.

Het Ds. G.H. Kerstencentrum wil dienstbaar zijn aan school en gezin. Uitgangspunt daarbij is dat onderwijs en opvoeding onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Vanuit het drieluik kerk, school en gezin tracht het Ds. G.H. Kerstencentrum de scholen en de ouders in overeenstemming met de grondslag van het centrum te begeleiden, te ondersteunen c.q. te coachen, zodat zij de onderwijsopdracht en de opvoedende taken verantwoord kunnen uitvoeren. Dat houdt in dat het Ds. G.H. Kerstencentrum het als opdracht ziet directeurs van scholen en onderwijsgevers door middel van scholing en managementondersteuning te begeleiden. Daarnaast behoort leerlingbegeleiding met de leraar als spil tot de opdracht, alsmede het geven van opvoedingsondersteuning aan ouders.

Een adequaat hulpmiddel om basale opvoedingsvaardigheden van ouders te versterken, is preventieve opvoedingsondersteuning. Bij een preventieve aanpak is belangrijk dat de ondersteuning zo laagdrempelig mogelijk georganiseerd wordt. Daarbij is het van groot belang om voor ouders een omgeving te creëren waarin sprake kan zijn van vertrouwen en verbinding tussen de hulpvrager en hulpverlener. Ouders die hun kinderen willen opvoeden overeenkomstig Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid zullen dat vertrouwen met name ervaren bij hulpverleners die dezelfde uitgangspunten hanteren.

Laagdrempelige opvoedingsondersteuning kan geboden worden door het organiseren van een of meerdere ouderavonden en/of workshops rond thema's als gewetensvorming, aandacht geven, complimenten geven, verbieden, straffen, negeren en apart zetten. Daarnaast is het organiseren van een opvoedspreekuur op een locatie waar ouders regelmatig komen een middel om specifieke vragen van ouders te bespreken. Ouders kunnen thuis

aan de slag met de besproken handreikingen. De gesprekken worden met name opgebouwd volgens de oplossingsgerichte methode.

Wanneer sprake is van specifieke opvoedingsvragen kan een intensiever traject van ondersteuning noodzakelijk zijn. Het kan belangrijk zijn het netwerk van het gezin bij dit traject te betrekken.

Meer specifieke opvoedingsondersteuning kan ook geboden worden door het Ds. G.H. Kerstencentrum, waardoor ouders hun verhaal niet opnieuw hoeven te doen bij een andere instantie. De hulpverlener komt dan naar het gezin toe en stelt samen met de betrokkenen een zorgplan op, waarbij aandacht is voor de rol van het sociale netwerk van het gezin.

Eleos/OptiMent

www.optiment.eu

Eleos is een instelling voor gereformeerde geestelijke gezondheidszorg. De identiteit van Eleos is verankerd in het christelijk geloof. In navolging van de Bijbelse oproep tot barmhartigheid biedt Eleos op deskundige en respectvolle wijze behandeling en begeleiding aan mensen met psychiatrische of psychosociale problemen. De hulp van Eleos heeft als doel psychisch lijden te voorkomen, te verminderen, draaglijker te maken of op te heffen. Eleos biedt hulpverlening vanuit de onderdelen cure, care en OptiMent.

Cure

Bij ambulante zorg voor jeugdigen (tot achttien jaar) en volwassenen komt de zorgvrager voor zijn of haar behandeling op afspraak naar Eleos. De behandeling bestaat uit het voeren van therapeutische gesprekken met een hulpverlener. Bij jonge kinderen is speltherapie belangrijk. Ook kunnen medicijnen worden voorgeschreven. Dagklinische behandeling wordt

gegeven aan zorgvragers voor wie ambulante zorg tekortschiet, maar voor wie opname in een kliniek niet (meer) nodig is. Bij een klinische behandeling wordt de zorgvrager vanwege de ernst van zijn klachten opgenomen in kliniek 'De Fontein'.

Care

Beschermd wonen houdt in dat zorgvragers in een woonvorm wonen. Ze krijgen persoonlijke begeleiding bij het aanleren of het in stand houden van praktische en sociale vaardigheden. Daarnaast krijgen ze steun bij het omgaan met hun psychische problematiek. De begeleiding wordt geboden op basis van de rehabilitatiegedachte. Wie zelfstandig thuis kan wonen maar vanwege ernstige psychische problemen wel begeleiding nodig heeft, kan een beroep doen op de ambulante woonbegeleiding. In een arbeidstrainingscentrum biedt Eleos activiteiten aan voor mensen die op zoek zijn naar een zinvolle dagbesteding, arbeidstraining of scholing. De meeste centra hebben ook een inloopfunctie.

OptiMent

OptiMent is een eerstelijns onderdeel van Eleos dat zich richt op het bieden van kortdurende psychologische hulp, preventieve cursussen en dienstverlening aan kerken, scholen, bedrijven en instellingen.

Agathos Thuiszorg

www.agathos-thuiszorg.nl

Agathos Thuiszorg is een christelijke, landelijk werkende thuiszorgorganisatie. Er wordt door Agathos vanuit verschillende rayonkantoren gewerkt, dus lokaal.

Agathos levert zorg en diensten in de thuissituatie aan mensen die ten gevolge van psychische, psychosociale, somatische of psychogeriatrische

problematiek, een verstandelijke en/of lichamelijke beperking verminderd zelfredzaam zijn in het dagelijks leven. Agathos stelt zich ten doel de zelfredzaamheid van de cliënt en zijn systeem te bevorderen op alle levensgebieden (lichamelijk, psychisch, sociaal en religieus).

Deze begeleiding richt zich op het herstel en behoud van de gezondheid, de kwaliteit van zelfstandig wonen, de kwaliteit van leven in relaties tot anderen en de voortzetting van de maatschappelijke participatie. Om deze visie te realiseren, werken de medewerkers van Agathos aanvullend op de vaardigheden van de cliënt en het bijbehorende netwerk.

Agathos werkt samen in een keten met andere organisaties (professionals en vrijwilligers) om de zelfredzaamheid op alle leefgebieden te realiseren.

Agathos biedt (vaak intensieve) begeleiding in de persoonlijke omgeving van de cliënt en zijn netwerk. Het uitgangspunt van deze begeleiding is dat iedereen behoefte heeft aan deelname in de samenleving, ook degenen die zich aan de rand van de samenleving of in een isolement bevinden. De begeleiding heeft als doelstelling het vergroten van de zelfredzaamheid van de cliënt. Deze vorm van begeleiding vindt plaats in de leefomgeving van de cliënt en sluit nauw aan bij zijn leer- en ontwikkelmogelijkheden (systeem).

De begeleiding die Agathos aan kinderen en hun ouders biedt, kan op verschillende manieren vorm krijgen. Door psycho-educatie krijgen kind, ouders en gezinsleden meer inzicht in het ziektebeeld van een van de gezinsleden. Dat helpt de gezinsleden om elkaar beter te steunen en te begrijpen. Er vindt individuele begeleiding aan kinderen plaats door hun vaardigheden aan te leren, waardoor zij leren om te gaan met hun beperking en zo veel als mogelijk is kunnen participeren in het sociale leven. Daarbij wordt naast afstemming met de ouders ook afstemming met de leerkrachten op school gezocht, om zoveel mogelijk op een eenduidige manier te werken.

Het inzetten van speltherapie behoort ook tot de mogelijkheden binnen een begeleidingstraject.

Ouders nemen een belangrijke plaats in binnen de begeleiding. Door oudergesprekken te voeren, worden de ouders ondersteund in hun taak als opvoeder. Dit kan door gesprekken thuis, op kantoor of door de inzet van videohometraining.

Een meer specifieke vorm van begeleiding is de begeleiding op scholen. Scholen voor speciaal basisonderwijs en/of voortgezet speciaal onderwijs bieden verschillende vormen van onderwijs, zorg en begeleiding aan (zeer) moeilijk lerende kinderen en/of kinderen met een meervoudige beperking. Om de zorg af te stemmen op de specifieke behoefte van de kinderen zijn er binnen en buiten de school verschillende personen en instanties die ingezet kunnen worden. Wanneer er naast de onderwijsassistenten en leerkrachtondersteuners nog extra begeleiding en/of verzorging nodig is, dan kan gebruikgemaakt worden van de inzet van zorgondersteuners van Agathos Thuiszorg. Zij kunnen in de groepen zoveel mogelijk meehelpen om het onderwijsleerproces handen en voeten te geven. Dit doen zij in kleine groepjes of individueel. Zij assisteren de groepsleerkrachten bij tal van praktische en organisatorische zaken in het klassenmanagement. Verder helpen zij bij de verzorging van de leerlingen in het lokaal of buiten op het schoolplein.

SGJ

www.sgj.nl

De Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ) is een landelijk werkende instelling voor christelijke jeugdzorg. Iedereen die advies of hulp nodig heeft bij opvoedingsproblemen, ontwikkelingsproblemen en/of gedragsproblemen

van jeugdigen tot achttien jaar, kan daarvoor bij de SGJ terecht. Het uitgangspunt van de SGJ zijn de waarden en normen die de Bijbel aanreikt.

De SGJ heeft haar werkzaamheden in twee sectoren ondergebracht:

- SGJ Toegang is het loket, de voordeur naar (christelijke) jeugdzorg. SGJ Toegang voert daarnaast kortdurende ambulante vrijwillige hulpverlening uit en ondersteunt zorgstructuren in het reformatorische en gereformeerde onderwijs. Ook de jeugdbeschermingstaken voogdij en gezinsvoogdij vallen onder deze sector.
- SGJ Zorgaanbod is de zorgaanbieder van intensieve ambulante zorg, pleegzorg en residentiële zorg.

De Vluchtheuvel

www.stichtingdevluchtheuvel.nl

De Vluchtheuvel is een landelijk werkende organisatie en biedt professionele, psychosociale en therapeutische hulp. In alle facetten van het werk van De Vluchtheuvel is het Woord van God richtinggevend. Een zorgvuldig samengesteld en methodisch goed onderbouwd hulpverleningsaanbod en een duidelijk herkenbare christelijke identiteit gaan bij De Vluchtheuvel hand in hand. Volwassenen kunnen een beroep doen op De Vluchtheuvel voor onder meer identiteitsproblemen, psychische problemen, rouwverwerking, eenzaamheid, seksuele problemen, problemen tussen ouders en kinderen, huwelijksproblemen, familieproblemen, depressieve klachten, burn-out en angstklachten. De hulp bestaat uit gesprekken op een van de gesprekslocaties met een maatschappelijk werker of psycholoog.

Ten aanzien van kinderen en jongeren heeft De Vluchtheuvel het volgende aanbod:

- Ouderbegeleiding: De Vluchtheuvel biedt hulp bij problemen in opvoeding en gezin, zoals door ouders ervaren onmacht in de

opvoeding, communicatieproblemen onderling, gedragsproblemen, gezagsproblemen of ingrijpende gebeurtenissen. Ouders kunnen zich aanmelden voor ouderbegeleiding.

- Gezinsbegeleiding: Bij deze vorm van hulp worden ook andere gezinsleden (het kind of de kinderen) betrokken bij de ouderbegeleiding.
- Individuele begeleiding van jongeren: De Vluchtheuvel biedt individuele begeleiding aan jongeren aan. In de regel betreft het jongeren in de leeftijdscategorie van twaalf tot achttien jaar. Het gaat dan om identiteitsproblemen (negatief zelfbeeld), gedragsproblemen, de verwerking van ingrijpende gebeurtenissen, problemen met het aangaan van contacten of seksuele problemen. Meestal komt deze hulp voort uit een gezamenlijke intake met ouders en een kind. De individuele begeleiding wordt dan bijvoorbeeld gegeven naast een traject van ouderbegeleiding.
- Preventieve opvoedingscursussen voor ouders; De Vluchtheuvel heeft samen met SGJ twee cursussen ontwikkeld:
 1. 'Opvoeden met hart en hoofd': een opvoedingscursus voor ouders van kinderen in de leeftijd van vier tot twaalf jaar.
 2. 'Tijd voor puberteit': een opvoedingscursus voor ouders van kinderen in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar.
- Coachingstraject 'Ouders scheiden niet': Hierin leren ouders om na echtscheiding sámen de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen te blijven nemen.
- Schoolmaatschappelijk werk (SMW): Op circa zestig scholen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs verzorgt De Vluchtheuvel schoolmaatschappelijk werk. Daarbij gaat het om participatie in zorgadviesteams, kortdurende begeleiding van leerlingen en ouders, ondersteuning van leerkrachten, bemiddeling tussen school en ouders of gezinsonderzoek.

Helpende Handen

www.helpendehanden.nl

Helpende Handen is de vereniging langdurige zorg van de Gereformeerde Gemeenten, voor reformatorische mensen met een langdurige of levenslange beperking. Helpende Handen is dus een belangenorganisatie en geen aanbieder van zorg of hulpverlening. De kerntaken van Helpende Handen zijn: lotgenotencontact, persoonlijke dienstverlening, voorlichting en belangenbehartiging.

Lotgenotencontact is het bij elkaar brengen van mensen die met dezelfde problematiek in aanraking komen. Dit geeft hun de mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan of gezamenlijk activiteiten te ondernemen. Regionale afdelingen organiseren verschillende activiteiten voor mensen met een beperking. Contactgroepbijeenkomsten hebben als doel mensen rondom een specifieke beperking met elkaar in contact te brengen. Er zijn twaalf contactgroepen en dertien regionale afdelingen.

Voor het vinden van goede zorg, een passende woonomgeving, de juiste werkplek en goed onderwijs kunnen leden een beroep doen op de persoonlijke dienstverlening. Consulente ondersteunen hen in de zoektocht naar de juiste oplossing voor specifieke hulpvragen. Om leden en belangstellenden te informeren geeft Helpende Handen driemaal per jaar het ledenmagazine 'Samen' uit. Regelmatig worden onderwerpen uitgewerkt in brochures of andere uitgaven. Actuele ontwikkelingen en dossiers krijgen een plaats op de website.

Mensen met een beperking zijn lang niet overal welkom. Veel mensen vinden het moeilijk om met hen om te gaan. Voorzieningen voor mensen met een beperking staan vaak onder druk van bezuinigingen. Helpende Handen komt op voor mensen met beperkingen, omdat ze erbij horen en recht hebben op

speciale voorzieningen. Helpende Handen is als belangenbehartiger de spin in het web van de wereld waarin mensen met een beperking zich bewegen.

Stichting Schuilplaats

www.stichtingschuilplaats.nl

Stichting Schuilplaats is een landelijk werkende, interkerkelijke instelling voor Bijbels genormeerde psychosociale hulpverlening op maat. De hulpverleners combineren professionaliteit met aan de Bijbel ontleende passie, die gestalte krijgt in compassie met de medemens. Het doel van de hulpverlening is het bieden van (nieuw) perspectief aan hulpvragers die door uiteenlopende oorzaken zijn vastgelopen: persoonlijk, in huwelijk, gezin of maatschappij.

Vanuit deze missie beschouwt Stichting Schuilplaats zichzelf als een verlengstuk van het algemene diaconale dienstbetoon door de christelijke gemeente. Vandaar dat wordt samengewerkt met organisaties voor diaconaal maatschappelijk werk, bijvoorbeeld in Sliedrecht, Staphorst, Ridderkerk en Woudenberg. Deze organisaties, zogenaamde DMW's, worden gevoed vanuit diaconieën en betrekken hun hulpverlening van Schuilplaats. Bij het nader invullen van de visie van Schuilplaats wordt gebruikgemaakt van de kernwoorden in de missie. Het gaat daarbij om de volgende begrippen: Bijbels genormeerd, psychosociaal, passie, compassie, perspectief, professioneel, op maat, interkerkelijk en landelijk.

Stichting Schuilplaats biedt hulp bij relatieproblemen, psychische problemen, psychosociale problemen, opvoedingsproblemen, faseproblematiek, seksuele problemen, identiteitsproblemen, verwerkingsproblemen, bemiddeling, sociaal netwerkondersteuning, beperkte vorm van hulp bij materiële problemen, arbeidsgerelateerde problemen en preventie. Stichting Schuilplaats biedt cursussen aan rond een deel van deze problematieken.

Talenta

www.talentawerkt.nl

Talenta is een landelijk werkende reformatorische organisatie voor sociale activering, jobcoaching en re-integratie. Mensen helpen bij het vinden en behouden van een baan is de passie en het vak van Talenta. Talenta is er voor mensen met een (dreigende) afstand tot de arbeidsmarkt. De diensten richten zich in hoofdzaak op begeleiding in het werk (jobcoaching) of bemiddeling naar werk (re-integratie). De redenen waarom cliënten Talenta nodig hebben, zijn heel verschillend. Van een lichamelijke of psychische beperking tot een periode van werkloosheid of ziekte bij de huidige werkgever. Scholen, gemeenten, UWV, werkgevers, arbodiensten, verzekeraars, kerkenraden en particulieren zijn de opdrachtgevers van Talenta.

De kracht van de dienstverlening van Talenta schuilt in de uitstekende samenwerking met opdrachtgevers en werkgevers, de jarenlange ervaring met de doelgroep, de grondige kennis van het vak, de voortvarende aanpak en de professionele manier van werken.

Naast jobcoaching en re-integratie bij werkgevers maakt Talenta ook gebruik van arbeidstrainings- en leerwerkcentra. In de arbeidstrainingscentra of bij reguliere werkgevers bereidt Talenta de cliënt voor op het functioneren als werknemer. Werknemersvaardigheden als afspraken nakomen, samenwerken met collega's en omgaan met gezag worden gericht ontwikkeld. Daarmee biedt de arbeidstraining van Talenta een belangrijke meerwaarde als het gaat om re-integratie. Kan een cliënt eenmaal aan de slag bij een werkgever, dan vormt de begeleiding van de jobcoaches een goed vervolg op de arbeidstraining. Talenta helpt cliënten niet alleen aan een baan, maar ook aan een diploma. Daarvoor wordt nauw samengewerkt met een groot aantal leerwerkcentra en met verschillende scholen en opleidingsinstituten. Zowel in de leerwerkcentra van Talenta als bij reguliere

werkgevers kunnen de cliënten een leerwerktraject volgen. Ze werken onder begeleiding van een jobcoach en leren tegelijk voor een vakdiploma of deelcertificaat: een duurzame verbetering van hun positie op de arbeidsmarkt.

Bijlage E | Eleos Dichtbij

Door dhr. H.J. Bunschoten (Hoofd Communicatie & Fondsenwerving en Programmamanager SGJ Christelijke Jeugdzorg)

Om in te spelen op de decentralisatie van de jeugdzorg zijn Eleos en SGJ Christelijke Jeugdzorg een samenwerkingsverband aangegaan. Deze samenwerking draagt de naam Eleos Dichtbij. In deze bijlage deelt Eleos Dichtbij haar plannen.

Dichtbij; naar de burger toe

Eleos Dichtbij is de naam van de nieuwe zorgeenheid waarin Eleos de krachten bundelt met SGJ Christelijke Jeugdzorg. De naam - Dichtbij - geeft uitdrukking aan het doel van de samenwerking: naar de burger toe. De overheveling van zorg naar de gemeenten maakt die beweging noodzakelijk, maar is voor Eleos en SGJ Christelijke Jeugdzorg tegelijkertijd een kans om zorg toegankelijker en meer betrokken te maken. Die betrokkenheid krijgt onder meer vorm door een kleinschaligere werkwijze met veertien regionale teams die een groot deel van christelijk Nederland bestrijken.

Dichtbij; breed aanbod

Eleos Dichtbij biedt een uitgebreid zorgaanbod bestaande uit woonbegeleiding aan huis, arbeidstraining en dagbesteding van Eleos, eerstelijns psychologische hulp, preventie en dienstverlening van OptiMent en intensieve ambulante zorg, gespecialiseerde zorg, preventie, dienstverlening en toegang van SGJ Christelijke Jeugdzorg.

Dichtbij; inzet op 'samen'-kracht

Eleos en SGJ Christelijke Jeugdzorg zijn organisaties die nog een relatief sterke band hebben met hun achterban. Beide organisaties proberen nu al zoveel mogelijk hulp te bieden in de context van het gezin en/of ondersteund

door het sociale (kerkelijke) netwerk van het gezin. Door de transitie van de jeugdzorg (en andere vormen van zorg en arbeidsparticipatie) naar gemeenten wordt het aansluiten bij de hulpvraag van burgers en het inzetten van vrijwilligers beter gefaciliteerd. Eleos en SGJ Christelijke Jeugdzorg zien dit als winst voor burgers.

Pilot Ede

In de aanloop naar de transitie van de jeugdzorg schrijven gemeenten allerlei projecten uit voor organisaties die innovatieve ideeën hebben. Wat je daarin vaak ziet terugkomen, is dat die projecten te maken hebben met het verschuiven van formele hulpverlening naar informele ondersteuning door het inzetten van de eigen kracht van de mensen en hun netwerk. Dat zijn thema's die gemeenten interessant vinden in de context van de transitie van de jeugdzorg. Marieke Westhuis, rayonmanager Eleos Dichtbij, is trekker van zo'n project in de gemeente Ede.

Zelfredzaamheidmatrix

Marieke: 'Wij hebben als Eleos Dichtbij een projectaanvraag ingediend bij de gemeente Ede. Zonder dat we het van elkaar wisten, heeft Agathos ook een projectaanvraag ingediend. De gemeente vond beide projectaanvragen erg goed, maar er was ook overlap. Daarom heeft de gemeente beide organisaties gevraagd gezamenlijk en in samenwerking met het Diaconaal Platform Ede de uitvoering van het project op te pakken. Het projectplan dat we samen hebben uitgewerkt is positief ontvangen door de gemeente. In dit plan staat beschreven dat we vrijwilligers inzetten bij burgers met psychische problemen.

Het project is zo opgezet dat we een aantal burgers van achttien jaar en ouder hebben geselecteerd die nu al cliënt zijn bij een van de deelnemende organisaties. Deze burgers worden de komende tijd

benaderd door hun eigen hulpverlener, die aan de hand van de zelfredzaamheidsmatrix in kaart brengt waar de ondersteuningsbehoefte ligt. Je kijkt als professional samen met de cliënt allereerst naar de mogelijkheden binnen het netwerk van de burger. Zijn er al mantelzorgers actief? Is er meer nodig dan de huidige ondersteuning en kunnen op die behoefte vrijwilligers ingezet worden? Zo ja, dan ontstaat er een verschuiving van formele zorg naar informele ondersteuning.

Vrijwilligersprofiel

Vier studenten van de CHE zijn in kaart aan het brengen wat het profiel moet zijn van de vrijwilligers die cliënten met psychische problemen ondersteunen. Zij onderzoeken welke taken de vrijwilligers al verrichten, op welke terreinen er nog hulp ingezet moet worden en welk profiel daarbij past. Op deze manier krijgen we een goed beeld van de vraag van de desbetreffende cliënt. Gezien de problematiek van de cliënten is het lastig voor ze om die hulp of ondersteuning zelf in te schakelen.

Een van de organisaties die we gevraagd hebben mee te werken aan het project is Hulp in Praktijk (HiP). Zij hebben een database met vrijwilligers die inzetbaar zijn en zij kunnen een match maken tussen de behoefte aan ondersteuning door de cliënt en de in te zetten vrijwilliger. Door het profiel op het gebied van kennis, houding en vaardigheden duidelijk te krijgen, kan Eleos Dichtbij in samenwerking met HiP, Agathos en het Diaconaal Platform Ede nog gericht nieuwe vrijwilligers werven. De database van HiP wordt hierdoor uitgebreid met vrijwilligers die specifiek ingezet kunnen worden voor deze doelgroep. Tijdens het matchen wordt ook rekening gehouden met de inzetbaarheid van de vrijwilligers op de verschillende deelgebieden van de zelfredzaamheidsmatrix.

De studenten gaan ook de vrijwilligers en mantelzorgers bevragen op de ondersteuning die zij vanuit een professionele organisatie willen ontvangen. Met die inventarisatie hopen we overbelasting te voorkomen, of we zorgen bijvoorbeeld voor deskundigheidsbevordering onder vrijwilligers en mantelzorgers over psychische problematiek.

Grote interesse vanuit andere gemeenten

Andere gemeenten hebben van ons initiatief gehoord en hebben grote interesse in de uitkomsten van dit project. We gaan de komende tijd presentaties geven aan geïnteresseerde gemeenten. Dit project gaat een breder gemeentelijk vervolg krijgen. Het balletje is nog maar net aan het rollen...'

Dichtbij; alleen professionele hulp inzetten waar geen alternatieven zijn

Professionals van Eleos en SGJ Christelijke Jeugdzorg werken samen en meer integraal. Zij bieden veelzijdige hulp en ondersteuning en zijn daarbij gericht op het opbouwen van het sociale netwerk om burgers heen, zodat professionele hulp zoveel mogelijk overbodig, dan wel beperkt wordt. Dit alles vindt plaats vanuit een regelarme context met zo min mogelijk administratieve lasten en zo veel mogelijk tijd voor hulp en ondersteuning van burgers.

Dichtbij; verbonden met (christelijke) zorgketen

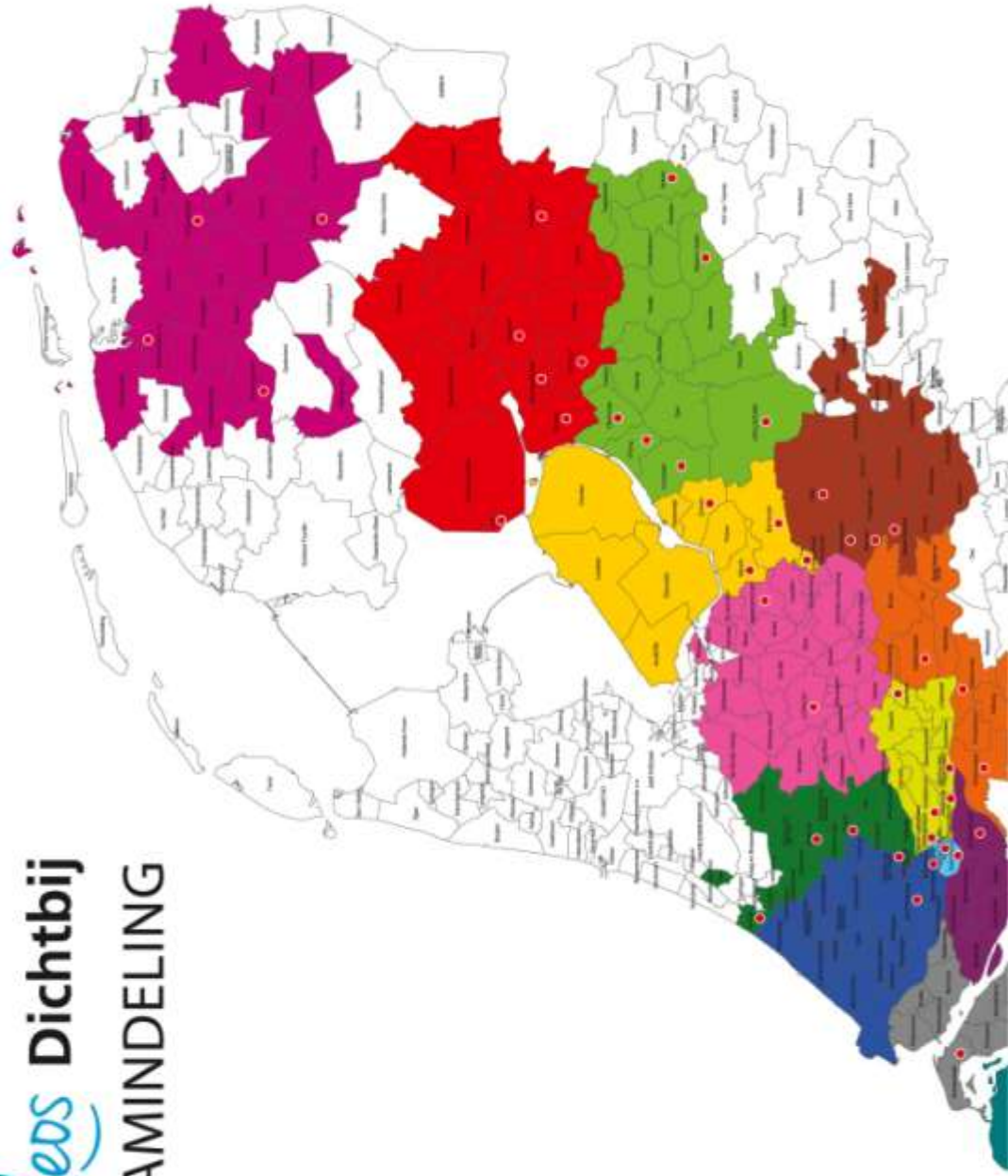
Eleos en SGJ Christelijke Jeugdzorg blijven ook buiten Eleos Dichtbij hun diensten aanbieden. SGJ Christelijke Jeugdzorg blijft pleegzorg, 24-uursopvang in behandelgroepen en jeugdbescherming aanbieden. Eleos blijft (dag)klinische zorg, ambulante zorg (jeugd en volwassenen) en begeleid wonen in een beschermende woonvorm aanbieden.

Dichtbij; (start met) veertien regionale teams

Team	Rayonmanager	Adres
1.	Albert Ligtenberg albert.ligtenberg@eleos.nl	Schweitzerlaan 2 9728 NP Groningen
2.	Albert Ligtenberg albert.ligtenberg@eleos.nl	Meeuwenlaan 6 8011BZ Zwolle
3.	Marieke Westhuis marieke.westhuis@eleos.nl	Lage Brink 64 7317 BG Apeldoorn
4.	Rieneke Bakker rieneke.bakker@eleos.nl	Printerweg 21 3821 AP Amersfoort
5.	Marieke Westhuis marieke.westhuis@eleos.nl	Pascalstraat 9 6716 AZ Ede
6.	Rieneke Bakker rieneke.bakker@eleos.nl	Printerweg 21 3821 AP Amersfoort
7.	Paula Oversluizen paula.oversluizen@eleos.nl	Nieuwe Gouwe 10 2801 SB Gouda
8.	Paula Oversluizen paula.oversluizen@eleos.nl	Nog niet bekend
9.	Susan van den Enden susan.vandenenden@eleos.nl	Postbus 490 3300 AL Dordrecht
10.	Trudy van den Boom trudy.vandenboom@eleos.nl	Stationspark 500 3364 DA Sliedrecht
11.	Trudy van den Boom trudy.vandenboom@eleos.nl	Boterbloemstraat 23 5317 NH Nederhemert
12.	Susan van den Enden susan.vandenenden@eleos.nl	Postbus 490 3300 AL Dordrecht
13.	Rieneke Visser rieneke.visser@eleos.nl	Molentienden 101 3253 VH Ouddorp
14.	Simone Gogos simone.gogos@eleos.nl	Stationssingel 10 4421 BG Kapelle

Fleas Dichtbij

TEAMINDELING

- Team 1
- Team 2
- Team 3
- Team 4
- Team 5

- Team 6
- Team 7
- Team 8
- Team 9
- Team 10

- Team 11
- Team 12
- Team 13
- Team 14

Dichtbij; focus op 50 kerngemeenten

Eleos Dichtbij focust zich op 50 kerngemeenten waar zij veel cliënten heeft. Hier staat vaak een voorziening, zoals een behandelgroep of een arbeidstrainingscentrum. Deze kerngemeenten vindt u onderstaand en zijn op de kaart aangeduid met een rode stip (zie pagina's 74 en 75).

Daarnaast zijn er nog 150 andere gemeenten waarmee Eleos Dichtbij ook onderhandelt, maar waar veel minder cliënten zorg van Eleos Dichtbij afnemen. Deze zijn onderstaand niet genoemd, maar zijn wel ingekleurd op de kaart (zie pagina's 74 en 75).

Regio Zuid: Dordrecht, Rotterdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Gouda, Alblasserdam, Reimerswaal, Ridderkerk, Graafstroom, Kapelle, Sliedrecht, Borsele, Goedereede, Tholen, Zaltbommel, Hardinxveld-Giessendam, Schouwen-Duiveland, Werkendam, Zwijndrecht, Boskoop, Goes, Middelburg, Leerdam/Leerbroek, Krimpen aan den IJssel, Katwijk.

Regio Midden: Ede, Barneveld, Neder-Betuwe, Veenendaal, Apeldoorn, Utrecht, Amersfoort, Nijkerk, Ermelo, Geldermalsen, Oldebroek, 't Harde.

Regio Noord: Zwolle, Kampen, Zwartewaterland, Nunspeet, Rijssen/Holtten, Hardenberg, Urk, Staphorst, Elburg, Groningen, Assen, Almelo, Drachten, Kollumerland en Nieuwkruisland.

Dichtbij; professionele hulp binnen handbereik

Eleos Dichtbij	T 088 8920892	E entree@eleos.nl	www.eleosdichtbij.nl
SGJ Christelijke Jeugdzorg	T 033 4226900	E toegang@sgj.nl	www.sgj.nl
Eleos	T 088 8920250	E info@eleos.nl	www.eleos.nl

